

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΤΜΗΜΑ : ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΣΜΗΤΟΛΟΓΙΑΣ

**ΘΕΜΑ : ΤΟ ΜΑΚΙΓΙΑΖ ΓΙΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΟΠΟΥ ΟΙ
ΘΕΑΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΗΘΟΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΠΑΙΔΙΑ**

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ : ΠΕΠΑ ΜΑΡΙΑ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ : ΤΣΑΡΟΥΧΗ ΚΕΡΑΣΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΠΡΟΛΟΓΟΣ</u>	3
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	4
<u>A.ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Αρχαίο θέατρο-σύγχρονο θέατρο</u>	
A.1: Ορισμός θέατρο-αρχαίο θέατρο.....	5
A.2: Στοιχεία από την ιστορία του ελληνικού παιδικού θεάτρου.....	6
A.2.1: Η σχέση του παιδιού με το θέατρο από την προϊστορία στην ιστορία.....	6
A.2.2: Περίοδος Διαφωτισμού.....	7
A.2.3: Τα σημάδια της αφετηρίας του 19 ^{ου} αιώνα.....	7
A.2.4: Η μεταβατική περίοδος 1900-1920.....	8
A.2.5: Η νέα αφετηρία 1920-1940.....	8
A.2.6: Λαϊκό παιδικό θέατρο στην ελεύθερη Ελλάδα 1942-1945.....	9
A.2.7: Το θέατρο στο μετά εμφύλιο σχολείο 1945-1960.....	9
A.2.8: Δεκαετία 1970 η ακμή του παιδικού θεάτρου.....	9
A.3: Το θέατρο για παιδιά στην σύγχρονη Ελλάδα.....	10
<u>B.ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Θέατρο και παιδιά</u>	
B.1: Τι εννοούμε με τον όρο θέατρο;.....	11
B.2: Τι είναι θέατρο και πια η προσφορά του στον άνθρωπο.....	11
B.3: Παιδί και θέατρο.....	12
B.4: Θέατρο και εκπαίδευση.....	12
B.4.1: Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο θέατρο.....	15
B.4.2: Παιδαγωγική ευαισθητοποίηση.....	16
B.4.3: Δημιουργία και έκφραση για τα παιδιά του νηπιαγωγείου.....	18
B.4.4: Σχεδιασμός & ανάπτυξη δραστηριοτήτων δραματικής τέχνης.....	19
B.5: Προσφορά του θεάτρου για παιδιά στα παιδιά.....	21
<u>Γ.ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Το θεατρικό παιχνίδι</u>	
Γ.1: Εισαγωγή στο θεατρικό παιχνίδι.....	24
Γ.2: Το θεατρικό παιχνίδι.....	25
Γ.2.1: Ο ρόλος του εμπυχωτή στο θεατρικό παιχνίδι.....	26
Γ.3: Επιδίωξη θεατρικού παιχνιδιού.....	28

Δ.ΚΕΦΑΛΑΙΟ:Από το παιδικό θέατρο στο θέατρο για ανήλικους θεατές

Δ.1:Ποια η διαφορά του όρου θέατρο για παιδιά από τον όρο παιδικό θέατρο.....	30
Δ.2: Τυπολογία ανήλικου θεατή.....	30
Δ.2.1:Η ανάμνηση της παιδικότητας.....	31
Δ.2.2:Ο «μικρομέγας» ανθρωπάκος.....	32
Δ.2.3:Ο "ερωτώμενος" θεατής.....	
Δ.3:Αισθητική και παιδαγωγική του θεάτρου για παιδικό και νεανικό κοινό.....	33
Δ.4:Μετατρέποντας τους παθητικούς θεατές σε ενεργητικούς.....	35
Δ.4.1:Θεατρικές παραστάσεις για παιδικό και νεανικό κοινό.....	
Δ.4.2:Παιδιά-ηθοποιοί τα στάδια προετοιμασίας μιας σχολικής γιορτής.....	39
Δ.4.3: Ο ρόλος των γονέων.....	40

Ε.ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η σημασία του χρώματος στις τέχνες

E.1:Ιστορικά εισαγωγικά στοιχεία.....	42
E.2:Το χρώμα: ορισμός και εννοιολογική σημασία.....	43
E.3:Η σημασία και τα χαρακτηριστικά των χρωμάτων.....	43
E.4:Χρωματικές αντιθέσεις.....	44
E.5:Η δύναμη της εικόνας.....	45
E.6:Ψυχολογική επίδραση του χρώματος.....	46
E.6.1:Πως χαρακτηρίζει τα παιδιά η ψυχολογία με βάση των χρωμάτων που προτιμούν ή αποφεύγουν;.....	47
E.7:Το χρώμα στο μακιγιάζ.....	48

Ζ.ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Μακιγιάζ παιδικού θεάτρου

Z.1:Η σημασία του μακιγιάζ στις παραστατικές τέχνες.....	49
Z.2:Μακιγιάζ σκηνής για παιδικό θέατρο.....	50
Z.3:Συμβουλές για το μακιγιάζ.....	51
Z.4:Βασικοί κανόνες για σωστή χρήση καλλυντικών.....	52
Z.5:Διδακτικοί προσανατολισμοί.....	53

<u>ΕΠΙΛΟΓΟΣ</u>	54
<u>ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ</u>	57
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	61

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αυτή η πτυχιακή εργασία απευθύνεται σε φοιτητές και φοιτήτριες, καθηγητές και καθηγήτριες αναγνώστες του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης, των τμημάτων Υγείας και Πρόνοιας και πιο συγκεκριμένα του τμήματος Αισθητικής και Κοσμητολογίας.

Το θέμα "Μακιγιάζ για παραστάσεις όπου θεατές και ηθοποιοί είναι παιδιά" έχει σαν γενικό σκοπό οι αναγνώστες να κατανοήσουν την ευρύτερη έννοια του παιδικού θεάτρου αλλά και το πως το μακιγιάζ είναι ένα από τα πιο σημαντικά κομμάτια μιας παράστασης. Το θέμα επιλέχθηκε με κίνητρο την έρευνα γύρω από το πως το μακιγιάζ μέσα από το θέατρο μπορεί να ωφελήσει τα μικρά παιδιά σε τομείς όπως η ψυχολογία, η εκφραστικότητα, η μάθηση, η κοινωνικότητα αλλά και η διαμόρφωση του χαρακτήρα. Η εργασία προσφέρει πληροφορίες οι οποίες είναι απαραίτητες για την κατανόηση των διάφορων αντικειμένων που συσχετίζονται με το θέατρο, τα χρώματα και το μακιγιάζ. Είναι πολύ ευχάριστο όταν ασχολείται κανείς με έρευνες που το κυρίως θέμα έχει να κάνει με παιδιά για αυτό και οι αναφορές που γίνονται μέσα στο κείμενο έχουν γραφτεί με πολύ γλυκό τρόπο και σεβασμό προς τα μικρά παιδιά.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το θέατρο από τα πολύ παλιά χρόνια αποτέλεσε, εκτός από το χώρο τέχνης και πολιτιστικής, πνευματικής επικοινωνίας, μέσο άσκησης νου, ψυχής και σώματος, μέσο επεξεργασίας και έκθεσης των εκφραστικών ικανοτήτων. Μέσα από την κλασική μορφή του το θέατρο λειτούργησε για πολλούς αιώνες ως τέχνη του λόγου, της κίνησης, της εικόνας και του ήχου. Το θέατρο παίζει πρωταρχικό ρόλο στη τέχνη γιατί έτσι λειτουργούν όλες οι διανοητικές πράξεις που είναι ιεραρχικά ισοδύναμες. *“Η τέχνη φτιάχνει τη ζωή και η ζωή την τέχνη”* λέει ο σοφός τα σοφά αυτά λόγια. Θέατρο δεν είναι μόνο η παράσταση, τα κείμενα η εκμάθηση ενός ρόλου είναι μια πολύπλοκη διαδικασία επικοινωνίας που έχει σχέση με βαθιές ψυχικές ανάγκες του ανθρώπου και αν αυτό ισχύει για μεγάλους το ίδιο ισχύει και για τα παιδιά. Η εμπλοκή της παιδικής ηλικίας στο *“θεατρικό γίνεσθαι”* υπήρξε καταρχήν θεματολογική(θέατρο για παιδιά) ή ήταν αποτέλεσμα μιας προσαρμογής όλων των μεταβλητών του(θέατρο από παιδιά και κυρίως σχολικό θέατρο). Το παιδί όταν παίζει θέατρο πράττει, δρα και ταυτόχρονα προβαίνει σε μια θέαση του κόσμου τόσο υποκειμενική όσο και αντικειμενική. Μέσα από το θέατρο τη κίνηση, το μακιγιάζ τη μουσική τα παιδιά αγγίζουν τη τέχνη και εκφράζουν θέματα που τα απασχολούν(σκέψεις- συναισθήματα), απολαμβάνουν τη χαρά και τη πληρότητα της δημιουργίας και μέσα από αυτή καταλαμβάνονται από συναισθήματα. Με την πάροδο του χρόνου αποδεικνύεται ότι η δραματοποίηση και η θεατρική πράξη είναι πολύ προσφιλείς ως και αναγκαίες στις πρώτες ηλικίες και μάλιστα αυτών των εκφραστικών δρόμων καθώς τα παιδιά παρασύρονται σε ρυθμούς παθητικότητας και εκφραστικού μαρασμού. Το θέατρο λοιπόν είναι ένα από τα τελευταία μέσα, οχυρά ελεύθερης ανάπτυξης της παιδικής φαντασίας επεξεργασίας των εκφραστικών ικανοτήτων και σύζευξης παιχνιδιού και μάθησης, το ζητούμενο βέβαια είναι το πώς μπορεί να συνδεθούν το σχολείο, η εκπαίδευση και η θεατρική πράξη.

A. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ-ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΘΕΑΤΡΟ

A.1 Ορισμός θέατρο-αρχαίο θέατρο

Θέατρο λέγεται ο τόπος η το κτήριο όπου γίνονται θεατρικές παραστάσεις η άλλα δημόσια θεάματα. Η λέξη σημαίνει κατά επέκταση τη δραματική τέχνη , τη λογοτεχνία. Χρησιμοποιείται και με μεταφορική έννοια για να δηλώσει τον τόπο όπου διαδραματίζονται γεγονότα.

Αρχαίο θέατρο: Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα οι Έλληνες είχαν απλά θέατρα, που αποτελούνται από ένα χώρο πατημένης γης, κερκίδες και μια σανιδένια σκηνή. Από τον 4^ο αιώνα π.χ. άρχιζαν να κατασκευάζουν θέατρα από λίθο που αποτελούνται από 3 μέρη : το κοίλο, που προοριζόταν για τους θεατές και ήταν περιτριγυρισμένο από έναν εξωτερικό τοίχο, την σκηνή

προορισμένη για τους ηθοποιούς και την ορχήστρα όπου έβγαινε ο χορός. Οι κερκίδες χωρίζονταν από διαδρόμους που αποσκοπούσαν στην εξυπηρέτηση της κυκλοφορίας. Ανάμεσα στην σκηνή και στις πιο απομακρυσμένες κερκίδες, δεξιά και αριστερά, υπήρχαν δύο είσοδοι. Ανάμεσα στις κατώτερες κερκίδες και την σκηνή βρισκόταν η ορχήστρα, αποτελούσε έναν κυκλικό χώρο που πολλές φορές ήταν στρωμένος με πλάκες, η λεγόμενη θυμέλη βωμός του Διόνυσου που βρισκόταν στην μέση της ορχήστρας και γύρο κινούνταν ο χορός. Στα μαρμάρινα εδώλια τοποθετημένα στις πολύ κοντινές προς την ορχήστρα κερκίδες καθόταν οι ιερείς και οι άρχοντες. Ανάμεσα στα καλύτερα ελληνικά αρχαία θέατρα συγκαταλέγονται τα παρακάτω : Θέατρο Διόνυσος στην Αθήνα, Επιδαύρου, της Σπάρτης και του Πειραιά.

A.2 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

A.2.1 Η σχέση του παιδιού με το θέατρο από την προϊστορία στην ιστορία

Κάθε στοιχείο που μαρτυρά τη σχέση του παιδιού με το θέατρο ανήκει στην ιστορία του παιδικού θεάτρου. Μορφές αυτής της σχέσης παρατηρεί κανείς ακόμα και στην αρχαιότητα. Έτσι, σε μια πρώιμη περίοδο, όπως εκείνη της αρχαιότητας και ως του θρησκευτικού θεάτρου του 17^{ου} αιώνα, ανιχνεύεται τη σχέση του παιδιού με το θέατρο με κριτήρια πολύ γενικά. Για εκείνη την περίοδο είναι ενδιαφέρον ακόμη και η παρουσία των παιδικών ρολών στο δράμα ή η συμμετοχή των παιδιών σε παραστάσεις που δεν προορίζονται για παιδικό κοινό. Όλα είναι στοιχεία της ιστορίας.

Οι ρόλοι των παιδιών της Μήδειας στο αρχαίο δράμα είναι από τις πιο έντονες σχέσεις θεάτρου παιδιού, στην αφετηρία αυτών των σχέσεων. Στο αρχαίο δράμα το παιδί βρίσκεται στην κορυφή της κλίμακας των παθημάτων των τραγικών ηρώων. Η θέση των παιδιών στην αρχαία οικογένεια είναι σημαντική, για αυτό και παίρνει την μορφή του 'πάθους' στην δοκιμασία των γονιών.

Πολλά στοιχεία από τις σχέσεις που διερευνούνται φαίνεται να υπάρχουν στην περιοχή του θρησκευτικού προπαγανδιστικού θεάτρου των νησιών του Αιγαίου. Οι πληροφορίες που έχουν συγκεντρωθεί για παραστάσεις προπαγάνδας μιλάνε για την συμμετοχή των παιδιών, που αποδίδουν τους ρόλους της παιδικής ηλικίας. Χρήσιμο επίσης στην θεατρική ιστορία είναι η απαρίθμηση των αρετών της υποκριτικής τέχνης του μικρού ηθοποιού : γλωσσική άρθρωση, αληθοφάνεια, ισχυρή μνήμη που φάνηκε στο πόσο άρτια είχε απομνημονεύσει τα λόγια του ρόλου του, καλή γενική παρουσία που ανταποκρίνοταν στις γενικές ανάγκες του ρόλου και τις προσδοκίες των θεατών. Ένας ακόμη λόγος που δίνει ιδιαίτερη αξία είναι ότι αυτή η δραματουργική περίοδος αποτελεί γέφυρα, μαζί με το επτανησιακό, ανάμεσα στο αναγεννησιακό Κρητικό και το θέατρο του νεοελληνικού Διαφωτισμού.

A.2.2 Περίοδος του Διαφωτισμού

Η στιγμή που η θεατρική πράξη θα συνδεθεί με καθορισμένο παιδικό κοινό, το κοινό του σχολείου είναι η εποχή του Διαφωτισμού. Ξέρουμε ότι ο Διαφωτισμός θεωρεί το σχολείο, κατά προτεραιότητα, φορέα των στόχων του, στους γενικότερους σκοπούς του (γνωστικούς, εθνικούς, ηθικοπλαστικούς). Στην ιστορία του παιδικού θεάτρου ο νεοελληνικός Διαφωτισμός αποτελεί την περίοδο της προϊστορίας του.

Πρέπει βέβαια να σκεφτεί κανείς ότι το σχολικό θέατρο του διαφωτισμού αφορά στο συγκεκριμένο και καθορισμένο, κοινωνικά και αριθμητικά, παιδικό κοινό, εκείνο που είχε την τύχη να σχετίζεται με το χώρο και τη ζωή του σχολείου. Έπειτα στην περίοδο πριν από την Επανάσταση, η ζωή είναι διαφορετική από τόπο σε τόπο, και είναι αναμενόμενο να είναι διαφορετικά τα πράγματα στις τουρκοκρατούμενες περιοχές του ελλαδικού χώρου. Η απουσία ενός οργανωτικού κέντρου, που να θεσμοθετεί την ελληνική εκπαίδευση και ότι αφορούσε στο παιδί ως μαθητή, παραχωρούσε τον εκπαιδευτικό ρόλο στους συλλογικούς, κοινοτικούς θεσμούς, όπου στα πλαίσια τους αναδεικνύονταν η υψηλή παιδευτική προσφορά του λαϊκού πολιτισμού.

A.2.3 Τα σημάδια της αφετηρίας στο 19^ο αιώνα

Στη μετά επαναστατική Ελλάδα δεν συνεχίστηκε η παράδοση της σχέσης θεάτρου με το σχολείο, που είχε εγκαινιάσει ο Διαφωτισμός. Είναι εντυπωσιακό που ίχνη εκείνης της παράδοσης βρίσκουμε στα τουρκοκρατούμενα, ακόμη, Γιάννινα, όπου δεν υφίσταντο οι συνθήκες μιας βίαιης αλλαγής των πραγμάτων. Στην Αθήνα τα πράγματα είναι διαφορετικά. Στις λίγες περιπτώσεις που συναντάμε το θέατρο σε σχολεία, κατά τις πρώτες δεκαετίες μετά την απελευθέρωση δεν πρόκειται για συστηματικό σχολικό σχολείο ενταγμένο στο θεσμό του σχολείου, όπως γινόταν στα σχολεία του Διαφωτισμού. Στη μορφή που το συναντάμε το παιδικό θέατρο, δηλαδή ως σχολικό, είναι μεν μέσα στην παράδοση του Διαφωτισμού αλλά υπάρχει και ουσιαστική αλλαγή.

Η νέα σχέση του θεάτρου με το θεσμοθετημένο σχολείο του ελληνικού κράτους περιέχει έναν μόνο από τους σκοπούς του παιδικού θεάτρου του Διαφωτισμού: της αρχαιογνωσίας , ενώ υπάρχει απεμπόληση τους πιο ζωτικούς του στόχους: το αντιτυραννικό πνεύμα, και άρα τη δημοκρατική αγωγή.

A.2.4 Η μεταβατική περίοδος 1900-1920

Η εποπτεία του 19^{ου} αιώνα, που επιχειρήθηκε μέσα από τις εκδόσεις, εκόμισε στοιχία ικανά ώστε να αποτελούν τις απαρχές του παιδικού θεάτρου στη χώρα μας. Όμως η σταθεροποίηση του ειδικού παιδικού θεάματος με τρόπο συστηματικό δεν πραγματοποιείται στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα η εικόνα που μας δίνει είναι η εικόνα μιας σποραδικής και ασυστηματοποίητης παρουσίας του παιδικού θεάτρου.

Οι σκόρπιες πληροφορίες δίνουν και για τις αρχές του 20^{ου} την ίδια εικόνα με του προηγούμενου αιώνα. Το παιδικό θέατρο εξακολουθεί να είναι σχολικό ερασιτεχνικό, ή στα πλαίσια καλλιτεχνικών φορέων.

A.2.5 Η νέα αφετηρία 1920-1940

Στη δεκαετία του 1920 μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι τελειώνει η πρώτη φάση της ιστορίας του παιδικού θεάτρου και γίνεται μια νέα αρχή. Η περίοδος έχει κύριο χαρακτηριστικό τη σχέση του παιδιού με εκείνη τη θεατρική πράξη που προορίζεται ειδικά για αυτό. Ιδρύονται οι πρώτες παιδικές σκηνές με τις οποίες ξεκινά η συστηματική ιστορία, και των κειμένων και των παραστάσεων, που συνεχίζεται ως σήμερα. Στη δεκαετία του 1920 είναι το γενικότερο κλίμα ευνοϊκό νέοι θίασοι και σχήματα με ανησυχίες και καλλιτεχνικά προγράμματα παρουσιάζονται και πραγματοποιούν σημαντικό έργο. Έπειτα την ίδια εποχή ιδρύεται το Εθνικό Θέατρο, η σκηνή του οποίου ανοίγει στο 1932 αν και το παιδικό θέατρο δεν ήταν από την αρχή στη φιλοσοφία του Εθνικού, που εγκαινιάζει την Παιδική του σκηνή στα 1986.

A.2.6 Λαϊκό παιδικό θέατρο στην Ελεύθερη Ελλάδα 1942-1945

Μετά την ορμητική έναρξη της κίνησης στο παιδικό θέατρο κατά το μεσοπόλεμο η ιστορική περιπέτεια της δεκαετίας του 1940 δημιουργεί ένα ρήγμα. Την εποχή αυτή προτιμήθηκε το κουκλοθέατρο, πέρα από τη λαϊκότητα, πιο πολύ ήταν οι περιορισμένες απαιτήσεις σε χώρο, πρόσωπα, ρούχα, κ.α. που δύσκολα μπορούσε να θέσει στη διάθεση του θεάτρου το ελληνικό χωριό. Έπειτα, το κουκλοθέατρο μπορούσε να μεταφερθεί χωρίς πολλά προβλήματα στις συνεχείς μετακινήσεις του κουκλοπαίκτη.

A.2.7 Το θέατρο στο μετά εμφύλιο σχολείο 1945-1960

Μεταπολεμικά και κατά την πρώτη μετά εμφύλια περίοδο, παρακολουθείται μια νέα σχέση του θεάτρου με το σχολείο. Είναι η δύσκολη εποχή της εθνικοφροσύνης που δεν επιτρέπει σε κανένα τομέα του πολιτισμού να δρα έξω από τις δικές της αρχές και τον έλεγχό της, το θέατρο ως περιεχόμενο της αγωγής του παιδιού προσαρμόζεται στο σχολείο, με την έννοια του αυταρχικού κρατικού θεσμού, στην εποπτεία του οποίου έμπαινε ότι αφορούσε το παιδί. Η νέα σχέση δεν σημαίνει τη θεσμική αναγνώριση του θεάτρου, παρά μόνο της αποτελεσματικής του δύναμης, γιατί αυτή του τη δύναμη χρειάζεται το σχολείο της εθνικής "καθαρότητας" για να περάσει το ιδεολογικό του περιεχόμενο.

Έτσι, και χωρίς να ξεχνιούνται οι κάθε είδους μετά εμφύλιους αποκλεισμούς, το σχολικό θέατρο, συνήθως εμφανίζεται στα πλαίσια "εθνικών" γιορτών.

A.2.8 Δεκαετία 1970: Η ακμή του παιδικού θεάτρου

Στη δεκαετία του 1970, ομολογημένα ξεκινάει μια νέα περίοδος για το δραματικό έργο και τη σκηνή του παιδικού θεάτρου. Είναι πολλοί και σημαντικοί οι λόγοι που εξηγούν τη νέα αφετηρία, είναι λόγοι ιστορικοί-πολιτικοί και λόγοι της καλλιτεχνικής και πιο ειδικά της θεατρικής μας ιστορίας. Αυτή την εποχή γράφονται έργα, με τα οποία αρχίζει η ιστορία της δραματουργίας προτού ακόμα συστηματοποιηθεί η παιδική σκηνή.

Στο επίπεδο της παράστασης, το είδος του θεάματος που βλέπει το παιδί στη σκηνή ακολουθεί την πορεία από τις αναπαραστάσεις ηθικό-διδακτικών αλληγοριών προς την απόλαυση αισθητοποιημένων εκδοχών της φαντασίας ή, για να χρησιμοποιήσουμε γνωστούς παραδοσιακούς όρους, είναι η πορεία από το ωφέλιμο προς το τερπνό (ΛΑΔΟΓΙΑΝΝΗ 1996)

A.3 ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΑΔΑ

Το θέατρο είναι κάτι ζωντανό, δυστυχώς στη χώρα μας, εκτός ελάχιστων εξαιρέσεων, το παιδικό θέαμα κυριαρχείται από ένα είδος "ρατσισμού" των ενηλίκων. Όλοι αυτοί που παράγουν θέαμα για παιδιά και ιδίως θέατρο (πλην ελάχιστων) θεωρούν το παιδί ανάξιο λόγου δέκτη για τα δημιουργήματά τους. Η ιδέα που εξακολουθείτε να υπάρχει στην Ελλάδα για το θέατρο του παιδιού εξακολουθεί να είναι εκείνη του "σχολικού θεάτρου".

Ο ηθοποιός ενός θεάτρου για παιδιά δεν φτάνει να είναι μόνο ηθοποιός. Για να έχει επικοινωνία και όχι απλή παρουσία μπροστά στα παιδιά χρειάζεται να είναι λίγο γνώστης της παιδικής ψυχολογίας, και λίγο παιδαγωγός, και άριστος χειριστής κάποιων δύσκολων κωδίκων της θεατρικής πρακτικής, όπως του αυτοσχεδιασμού, της ψυχοδυναμικής έκφρασης, της κίνησης, της παντομίμας. Στο θέατρο υπάρχουν παραστάσεις από τις οποίες τα παιδιά μπορούν να συμμετέχουν διαφορετικά, επίσης διακατέχονται από συναισθήματα και σκέψεις με αποτέλεσμα να είναι χαρούμενα και ευτυχισμένα με αυτό που παρακολουθούν. Υπάρχουν *παραστάσεις ενός τετάρτου ή το πολύ μισής ώρας* όπου σε αυτές τα παιδιά βλέπουν αντικείμενα από την καθημερινή τους ζωή να παίρνουν τη μορφή ανθρώπου, η οποία με τη συνοδεία έντονων χρωμάτων και ήχων κάνουν τη φαντασία των παιδιών να ταξιδεύει. Υπάρχουν *παραστάσεις όπου το θέαμα τους βασίζεται στην κίνηση και στην έκφραση*, όπως το φως και η σκιά. Το θέατρο και γενικά το θέαμα παίζει κάποιο ρόλο στην πνευματική και αισθητικά καλλιέργεια του παιδιού και συντελεί έμμεσα στην άνοδο του πολιτιστικού επιπέδου ενός λαού. Με τον όρο θέαμα εννοείται κάθε μορφή παραστατικής τέχνης, δηλαδή ένα δρώμενο όπου το ανθρώπινο σώμα παράγει "σημεία" με συγκεκριμένο αισθητικό και νοητικό σχήμα μια εικόνα που μπορεί να είναι οργανωμένη από διάφορα υλικά και τρόπους.

B. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ

B.1 ΤΙ ΕΝΝΟΟΥΜΕ ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΟ ΘΕΑΤΡΟ;

Από πρώτη άποψη θέατρο είναι ότι παρίσταται ως γεγονός, μέσα σε μια σύμβαση, της οποίας είτε γνωρίζει κανείς τους κανόνες της, είτε δεν τους γνωρίζει και συμμετέχει από ένστικτο, οπότε τους δημιουργεί ως θεώμενα και θεατές. Και στις δυο περιπτώσεις βασίζετε στην ύπαρξη μιας υπόγειας διαδρομής την οποία ονομάζεται γενικότερα "σύμβαση αποδοχής". Δηλαδή, μια κοινή αναγνωρίσιμη αίσθηση επαφής, όμοια με αυτή που υπάρχει σε βασικά στοιχεία της καθημερινότητας, όπως ο πόνος και η χαρά μας. Συμπάσχουν δηλαδή με τα παθήματα των άλλων με βάση έναν κοινό κώδικα λειτουργιών. Υπάρχει μια υπόγεια σχέση μεταξύ όλων, η οποία εξελίσσετε πολλές φορές σε έκφραση συμπάθειας ή αντιπάθειας. Αυτό συμβαίνει από ότι καταγράφεται εδώ και χιλιάδες χρόνια και χαρακτηρίζεται ως βαθύτερη και παλαιότερη επικοινωνιακή μέθοδος.

Το θέατρο όμως αποτελεί παράλληλα και ένα τμήμα, ένα κομμάτι της ζωής. Δηλαδή σε ότι συμβαίνει γύρω από όλους είναι όλοι θεατές και θεώμενα. Αυτομάτως, συμμετέχουν με τις δύο αυτές ιδιότητες. Η δράση όλων κάτω από αυτές τις έννοιες καταλήγει σε "θεατό" και εξ αυτού μέσα από τεχνικούς κανόνες σε "θέατρο".

B.2 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΠΟΙΑ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

Το θέατρο είναι μαγεία. Είναι όμως και ζωή μαζί. Βοηθάει τον άνθρωπο να βλέπει την αλήθεια της ύπαρξης του και τις άπειρες διαστάσεις της. Το καθημερινό και το σκόρπιο, που βλέπει γύρω του, γίνεται στο θέατρο "δρώμενο", σκέψη, αίσθηση. Παίρνει μορφή- διαστάσεις- νόημα- παιγνίδι. Το θέατρο είναι παράλληλα και μέσω επικοινωνίας- δημιουργικής έκφρασης και ευαισθητοποίησης. Κι αυτό γιατί το Θέατρο είναι κατεξοχήν τέχνη που δεν μπορεί να λειτουργήσει *ερήμην* του κοινού. Το θέατρο είναι μια τέχνη σύνθετη, κοινωνική και για αυτό είναι μια τέχνη βαθύτατα παιδευτική.

Μια τέτοια σύνθεση πρέπει να έχει και το θέατρο για παιδιά εκεί τουλάχιστον που οι άνθρωποι σέβονται και γνωρίζουν το θέατρο, σέβονται και δεν υποβαθμίζουν και το παιδί.

B.3 ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟ

Το θέατρο, ο πραγματικός και φανταστικός κόσμος των ανθρώπων, είναι ένας από τους πρωταρχικούς τρόπους με τον οποίο τα παιδιά μαθαίνουν για τη ζωή για τις πράξεις και τις συνέπειες τους, για τις συνήθειες τους και τα πιστεύω, για τους άλλους και για τους εαυτούς τους. Μαθαίνουν μέσα από το δικό τους "παιχνίδι" θεάτρου. Είναι δηλαδή ένας τρόπος διαφυγής από τις συσσωρευμένες αντιξοότητες και επιλογές κάθε κοινωνικής πραγματικότητας.

Η θεατρική τέχνη ωφελεί γιατί καλλιεργεί, ολοκληρώνει τον άνθρωπο και αναπτύσσει πολλές ικανότητες, όπως τη φαντασία, την κρίση, την εφευρετικότητα και την έμπνευση, μέσα από μοναδικούς τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας. Αν το θέατρο υπηρετεί σωστά το ρόλο του στην εκπαίδευση των νέων αλλά και των ενηλίκων, ο καθένας μπορεί να αναπτυχθεί μέσω του θεάτρου.

B.4 ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η σχέση του θεάτρου με την εκπαίδευση φαίνεται να αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια αρκετά στην Ελλάδα. Με διάφορους τρόπους, ολοένα και περισσότερα παιδιά έρχονται σε επαφή με την τέχνη του θεάτρου.

Το θέατρο διαφοροποιείται από τις άλλες τέχνες, γιατί η ίδια η πράξη της δημιουργίας του μπορεί να καλύψει διαφορετικούς στόχους, ανάλογα με το ποιος το υπηρετεί και γιατί. Από τη μια μεριά το θέατρο ως αισθητικό γεγονός αποσκοπεί στην έκφραση συγκεκριμένης αισθητικής αντίληψης. Από την άλλη, περισσότεροι από κάθε άλλο είδος τέχνης, αποτελεί προσφιλές καλλιτεχνικό μέσο έκφρασης διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Σε αυτήν την περίπτωση οι στόχοι του είναι περισσότερο κοινωνικοί και ψυχολογικοί, γιατί λειτουργεί ως μέσο για να κατανοήσει κανείς τον εαυτό του, να καταλάβει τον "άλλο" και να βελτιώσει, ή τουλάχιστον να δουλέψει, τη σχέση του και με τους δυο. Αυτή ακριβώς η ιδιαιτερότητα του θεάτρου να μπορεί να υπηρετήσει τόσο αισθητικούς όσο και άλλους στόχους, κάνει τη λειτουργία του ιδιαίτερα πολύτιμη στην εκπαίδευση.

Η άξια του θεάτρου σε σχέση με την εκπαίδευση βασίζεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην κοινωνική διάσταση του η οποία γίνεται περισσότερο ορατή, όταν απευθύνεται σε παιδιά ή δημιουργείται από παιδιά. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ραλίστα στην περίπτωση αυτή αποκτούν κρίσιμη σημασία, γιατί απευθύνεται σε μια κατηγορία λατόμων στην οποία η διαδικασία προσαρμογής και ένταξης στο κοινωνικό σύνολο αποτελεί ένα σημαντικό πόλο γείρω από τον οποίο οργανώνονται τα βιώματα και οι εμπειρίες τους. Η επαγγελματική θεατρική παράσταση σκοπεύει να δώσει μια αισθητική αντίληψη του κόσμου άμεσα στον όποιο ζούμε. Με τα μέσα που διαθέτει το θέατρο, δημιουργεί εικόνες που αποκλίνουν από την καθημερινή αντίληψη των πραγμάτων, αποκαλύπτοντας έτσι μια άλλη διάσταση του κόσμου μας και οδηγώντας μας να τον κατανοήσουμε με ένα διαφορετικό τρόπο. Ωστόσο η αισθητική αντίληψη του κόσμου την οποία δίνει η θεατρική παράσταση είναι άμεσα συνδεδεμένη με την κοινωνία μέσα στην οποία συμβαίνει. Και ειδικότερα σε ότι αφορά το θέατρο για παιδιά, μια παράσταση, εκτός από απεικόνιση μιας αισθητικής αντίληψης του κόσμου, μεταφέρει ταυτόχρονα στο παιδί-θεατή ηθικές αξίες, πρότυπα συμπεριφοράς, μοντέλα ανάπτυξης της προσωπικότητας του και κοινωνικά οράματα που αποτελούν άλλωστε τις κοινά αποδεκτές θέσεις πάνω στις οποίες δομείται η συνοχή ενός κοινωνικού συνόλου (ΓΡΑΜΜΑΤΑΣ 1997).

Επιπλέον, η ίδια η μορφή επικοινωνίας που αναπτύσσεται στο θέατρο ενισχύει την ιδέα της "κοινωνίας". Γιατί ταυτόχρονα με την επικοινωνία που συντελείτε σε αισθητικό επίπεδο ανάμεσα στο παιδί-θεατή και στη σκηνή, συντελείτε και μια άλλη μορφή της, των παιδιών-θεατών μεταξύ τους. Αυτή η δεύτερη μορφή ενισχύει την αίσθηση του κοινού, την αίσθηση του να ανήκεις σε ένα κοινωνικό σύνολο με το οποίο μοιράζεσαι συναισθήματα, σκέψεις και αντιδράσεις, με όλη τη διαφορετικότητα ή την ομοιότητα που μπορεί να έχουν αυτά.

Η κοινωνική διάσταση του θεάτρου είναι ίσως περισσότερο ορατή στη χρήση του ως καλλιτεχνικού μέσου έκφρασης των παιδιών-μαθητών. Και μάλιστα σε αυτήν την περίπτωση αποκτά και έναν άμεσα παιδαγωγικό χαρακτήρα. Πέρα από τα φώτα, τα κουστούμια, τη σκηνή, το μακιγιάζ, το θέατρο είναι ένας χώρος που ο άνθρωπος συναντά τον άνθρωπο σε όλες του τις διαστάσεις, σε όλες τις πιθανότητες εξέλιξης του, σε όλες τις δυνατές συνθήκες της ζωής του.

Υπό την έννοια αυτή, το θέατρο μπορεί να αξιοποιήσει τη δημιουργικότητα των παιδιών, βοηθώντας τα να ανακαλύψουν πλευρές του εαυτού τους και των άλλων που δεν τις γνωρίζουν.

Και έτσι προσφέρεται ως καλλιτεχνικός τρόπος έκφρασης, για να διερευνήσει το παιδί εικόνες της κοινωνίας στην οποία ανήκει, καθώς και τρόπους ένταξης του σε αυτήν.

Είναι ευρύτερα παραδεκτό σήμερα ότι η συμμετοχή του παιδιού σε μια θεατρική μαθητική ομάδα μπορεί να αποβεί μια εξαιρετικά πολύτιμη και πολύπλευρη εμπειρία. Η δουλειά αυτή βοηθά το παιδί να αναπτύξει τη κοινωνικότητα του, την πρωτοβουλία του, τη δημιουργικότητα του, ενώ ταυτόχρονα διδάσκει την ομαδικότητα του και τη συνεργασία του για ένα κοινό αποτέλεσμα, πράγμα το οποίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε ένα θεσμό όπως είναι το σχολείο, που συνήθως ενισχύει την ατομικότητα του μαθητή.

Στη συνέχεια ακολουθούν τρόποι με τους οποίους το θέατρο έρχεται σε επαφή με την εκπαίδευση.

Διακρίνονται τρεις βασικές κατηγορίες:

1) Όταν το σχολείο πάει θέατρο. Εδώ το ενδιαφέρον είναι με πιο τρόπο η παράσταση μπορεί να μην αντιμετωπιστεί μόνο σαν μεμονωμένο και ορισμένο στο χρόνο γεγονός, αλλά να αξιοποιηθεί έτσι ώστε τα παιδιά-θεατές να αποκομίσουν τα μέγιστα δυνατά οφέλη από αυτήν.

2) Όταν το θέατρο πάει στο σχολείο. Η κατηγορία αυτή εξετάζει το θεατρικό μέρος του προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ το οποίο ξεκίνησε πιλοτικά το 1995 και φιλοδοξεί να εφαρμοστεί σύντομα σε όλα τα δημοτικά σχολεία της χώρας,

3) Όταν το θέατρο γίνεται από το σχολείο. Έγινε πρόταση σε νηπιαγωγούς, δασκάλους και καθηγητές που έχουν κάνει θέατρο με τους μαθητές στο σχολείο και τους ζητήθηκε να μοιραστούν τις εμπειρίες τους.

B.4.1 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο θέατρο

Καθοριστικό ρόλο στη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στο θέατρο και την εκπαίδευση παίζει ο δάσκαλος. Από την επιλογή του έργου που θα παρακολουθήσουν οι μαθητές μέχρι την οργάνωση και παραγωγή μιας παράστασης μέσα στο σχολείο, ο δάσκαλος είναι καταλυτικός παράγων για την ποιότητα που της σχέσης που μπορεί να καλλιεργήσει ένα παιδί με το θέατρο γιατί αυτός μυεί τα παιδιά και τους προτείνει τον τρόπο με τον οποίο θα την προσεγγίσουν. Είναι λοιπόν σημαντικό ο ίδιος ο δάσκαλος να έχει κατανοήσει τόσο την αισθητική όσο και την παιδαγωγική/κοινωνική λειτουργία του θεάτρου και να έχει διαχωρίσει τον τόπο και τις συνθήκες μέσα στις οποίες επιτελείται η κάθε μια από αυτές τις λειτουργίες.

Το θέατρο ως τέχνη που θέτει στόχους αισθητικούς υπηρετείται από τις επαγγελματικές παραστάσεις που απευθύνονται στα παιδιά γιατί εκεί υπάρχουν οι συνθήκες μέσα στις οποίες μπορεί να αναζητηθεί και να εκφραστεί άρτια μια αισθητική αντίληψη του κόσμου. Σε αυτή τη λειτουργία του θεάτρου ο ρόλος του δασκάλου/καθηγητή είναι σημαντικός γιατί αξιοποιώντας το αισθητικό γεγονός της παράστασης, αυτός θα βοηθήσει τα παιδιά να καλλιεργήσουν τη δική τους αισθητική αντίληψη και να διευρύνουν την εικόνα του κόσμου.

Αντίθετα, στο θέατρο που γίνεται στο σχολείο οι στόχοι είναι περισσότερο παιδαγωγικοί/κοινωνικοί. Αισθητικοί στόχοι δεν μπορούν να τεθούν, γιατί λείπει η γνώμη της ιστορίας, της παράδοσης, του θεάτρου και των μέσων που χρησιμοποιεί αυτό, καθώς και η εμπειρία της αισθητικής αντίληψης και της έκφρασης της. Αυτό λοιπόν που ενδιαφέρει είναι να εκφράσουν τα παιδιά με έναν καλλιτεχνικό τρόπο τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους και να διευρύνουν έτσι την εμπειρία του κόσμου, παίζοντας ρόλους άλλων προσώπων. Εδώ ο δάσκαλος πρέπει να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες και την απαραίτητη ελευθερία, ώστε η έκφραση αυτή να είναι όσο το δυνατόν πιο πλήρης και ολοκληρωμένη.

Παρόλο που τα οφέλη της θεατρικής δουλειάς θα μπορούσαν να τα γευτούν οι μαθητές χωρίς αναγκαστικά να καταλήξουν σε μια παράσταση, πιστεύω πως η κατάληξη σε μια παράσταση είναι εν πολλοίς ιδιαίτερα χρήσιμη και ίσως αναγκαία.

Το να θέτεις ένα στόχο, ο οποίος και συμβολικά και ουσιαστικά αποτελεί τέλος της δημιουργικής διαδικασίας στην οποία συμμετέχεις, προσδίδει πρώτα από όλα την αίσθηση ολοκλήρωσής της. Αφετέρου, ακριβώς επειδή ολοκληρώνεται μια διαδικασία δημιουργείται το συναίσθημα της επιτυχίας και μάλιστα με την πλέον παιδαγωγική του σημασία, αυτόν της κατάκτησης ενός στόχου.

Καθοριστικός παράγοντας σε όλα αυτά είναι ο δάσκαλος/καθηγητής, είναι στο χέρι του να επιμείνει στην αναζήτηση των παιδαγωγικών/κοινωνικών στόχων του θεάτρου και εν τέλει, ενθαρρύνοντας τα παιδιά, να τα βοηθήσει να αξιολογήσουν την εμπειρία της θεατρικής δουλειάς και της παράστασης ως αποτέλεσμα της δικής τους προσωπικής καλλιτεχνικής έκφρασης, ανεξάρτητα από την αρτιότητα του καλλιτεχνικού αποτελέσματος και από την αποδοχή του από ένα εξειδικευμένο κοινό. Κι αυτός είναι ένας ο στόχος που μπορεί να κατακτηθεί, απαιτεί ιδιαίτερη φροντίδα και χρόνο.

B.4.2 Παιδαγωγική ευαισθητοποίηση

Μέσα από το θέατρο στο σχολείο, ως διδασκόμενο μάθημα αλλά πάντα σε αναφορά και συσχετισμό προς την παράσταση του επιτελεί μια παιδαγωγική αποστολή και πραγματοποιεί ένα ευρύτατα εκπαιδευτικό ρόλο, που σε μεγάλο βαθμό ταυτίζεται με τη σκοπιμότητα λειτουργίας και ύπαρξης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολο του: την παροχή παιδείας στις νέες γενιές. Γιατί "θέατρο" σημαίνει ουσιαστικά παιδεία. Ο μορφωτικός, παιδευτικός, ηθικοπλαστικός, ιδεολογικός και αισθητικός του ρόλος αποτελούν μερικές μόνο από τις πολλαπλές παραμέτρους με τις οποίες διαχρονικά εμφανίζεται στην ιστορία του πολιτισμού.

Συνάρτηση κοινωνικών συντεταγμένων, προϊόν συλλογικών διεργασιών, αποτέλεσμα διαφορετικών παραμέτρων, αντικείμενο αντιθετικών εκτιμήσεων, το θέατρο ανταποκρίνεται στα πολλαπλά και ετερογενή αιτήματα του ανθρώπου. Δίνει αισθητική απόλαυση και ψυχική ευχαρίστηση, πνευματική διέγερση και ηθική ανάταση, κοινωνικό προβληματισμό και ιδεολογική καθοδήγηση στους θεατές που ως θέαμα το παρακολουθούν από την πλατεία μέσα από μια αμφίδρομη επικοινωνιακή σχέση.

Η διάσταση αυτή του θεάτρου είναι που το φέρνει σε άμεση αναφορά και συσχέτιση με την εκπαίδευση και το εκπαιδευτικό σύστημα στο σύνολο του αφού κοινοί στόχοι και η ταύτιση των επιδιώξεων τους είναι περισσότερο από προφανείς.

Με αυτή τη σημασία και το χαρακτήρα το θέατρο γίνεται κατεξοχήν φορέας παιδείας και εντάσσεται ολόπλευρα στο πλαίσιο των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του σχολείου. Από τη μια όμως η παιδαγωγούσα παράδοση των σχολικών θεατρικών παραστάσεων έτσι όπως διασώθηκε από προγενέστερες ιστορικές εποχές από την άλλη η ιδεολογική στόχευση αξιών και ιδανικών εποπτικά προσλαμβανομένων δια της παράστασης και τέλος η επιστημονική ανεπάρκεια και η θεατρική απειρία συντέλεσαν στη σταδιακή συρρίκνωση της δυναμικής του θεάτρου και την υποβάθμιση της αξίας του.

Στο πέρασμα του χρόνου το θέατρο στο σχολείο έγινε συνώνυμο των κακόγουστων επετείων με έντονο διδακτισμό και απουσία αισθητικής που ούτε τους ίδιους τους παιδαγωγικούς στόχους που, υποτίθεται ότι εξυπηρετούσαν, δεν κατάφερε να πραγματοποιήσει. Απέναντι σε αυτή τη "σχολειοποίηση" του θεάτρου και την υποταγή της τέχνης στη σκοπιμότητα της εκπαίδευσης αναπτύσσεται μια νέα αντιμετώπιση, διαγράφεται μια νέα προοπτική, η οποία κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος στηριζόμενη σε σύγχρονες επιστημονικές προσεγγίσεις τόσο στο επίπεδο του θεάτρου από την αντίστοιχη επιστήμη της θεατρολογίας, όσο και του εκπαιδευτικού συστήματος από την παιδαγωγική.

Σύμφωνα με αυτήν το θέατρο χωρίς να στερείται παιδαγωγικό χαρακτήρα και αποστολή, διαθέτει μια αυτονομία που το χαρακτηρίζει ως πολιτιστική δημιουργία με πρωταρχική αισθητική φόρτιση. Το θέατρο στο σχολείο επομένως δεν υπάρχει για να υπηρετεί εκπαιδευτικές σκοπιμότητες, να καλύπτει παιδαγωγικά κενά και να αναπληρώνει την απώλεια γνώσης από το επίσημο πρόγραμμα μαθημάτων αλλά να καλλιεργεί ψυχικά -πνευματικά τους μαθητές και να αναπτύσσει ολοκληρωμένα την προσωπικότητά τους, τόσο ως διδακτικό αντικείμενο και μέθοδο διδασκαλίας, όσο και ως πεδίο προσωπικής έκφρασης και καλλιτεχνικής δημιουργίας μαθημάτων.

Κατά συνέπεια όχι μόνο δεν τίθεται στην υπηρεσία του σχολείου, αλλά χρησιμοποιεί την υποδομή, τους θεσμούς και τις σχέσεις του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος, προκειμένου να ευαισθητοποιήσει του μαθητές σε θέματα τέχνης και πολιτισμού, άρα σε τελευταία ανάλυση να πλαισιώσει και να εμπλουτίσει δημιουργικά το ίδιο το πρόγραμμα εκπαίδευσης και διδασκαλίας. Αυτή η διφυής ταυτότητα του, αυτές οι εκφραστικές επικοινωνιακές, νοητικές και βιωματικές εμπειρίες που, ως παράσταση, προσφέρει στους άμεσα σχετιζόμενους με αυτό (διδάσκοντες, διδασκόμενους) δημιουργεί νέες παιδαγωγικές σχέσεις και ανανεώνει δημιουργικά την ίδια τη λειτουργία του σχολείου.

Αν σε αυτό προστεθούν και τις άλλες μορφές θεάτρου και δράματος που μπορεί να συνυπάρχουν με τη διδασκαλία και την πρακτική εφαρμογή του δράματος ως παράσταση(δραματοποίηση, θεατρικό παιχνίδι), τότε μπορεί να κατανοηθεί η ευρύτατη χρησιμότητα και την πολλαπλή ευεργετική λειτουργία με την οποία μπορεί να υπάρξει το θέατρο μέσα στην εκπαίδευση.

B.4.3 Δημιουργία και έκφραση για τα παιδιά του νηπιαγωγείου

Η δημιουργία και έκφραση περιλαμβάνει τα προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων σχετικών με τα εικαστικά, το θέατρο, δραματική τέχνη, τη φυσική αγωγή και τη μουσική. Αυτά τα προγράμματα διατηρούν την αυτονομία τους, αλλά διαθέτουν και κοινούς κώδικες. Ενεργοποιούν τις φυσικές ικανότητες των παιδιών, συγκινούν, μαγεύουν, αφυπνίζουν την περιέργεια τους, κινητοποιούν τη φαντασία τους, ενθαρρύνουν την έκφραση τους, καλλιεργούν τη δημιουργικότητα και δίνουν ευκαιρίες για πειραματισμό με υλικά και τεχνικές.

Το νηπιαγωγείο είναι εκπαιδευτική διαδικασία κατά την οποία αναδεικνύονται ικανότητες και κλίσεις των παιδιών. Το παιδί με τη δραματική τέχνη εκφράζεται, δημιουργεί, επικοινωνεί, μαθαίνει για τον εαυτό του και τον κόσμο, εκτονώνεται, απελευθερώνεται. Μέσα σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης, συντροφικότητας και ασφάλειας προσπαθεί να ερμηνεύσει την ανθρώπινη συμπεριφορά, να κατανοήσει τον κόσμο, να σχηματίσει τη δική του αντίληψη για τα όσα συμβαίνουν γύρω του, να μεταμορφώσει την καθημερινότητα. Με την κίνηση, τη φωνή, το λόγο και τα υλικά που επιλέγει, εκφράζει, μόνο του ή σε συνεργασία με άλλους εμπειρίες, συναισθήματα, και ιδέες.

Διηγείται ή πλάθει ιστορίες, χειρίζεται αντικείμενα και τους αποδίδει νέες σημασίες. Σημειώνεται ότι η πολυχρωμία και η πολυμορφία των υλικών ερεθίζουν τη φαντασία και την εφευρετικότητα των παιδιών και τα οδηγούν σε νέους δρόμους. Η κοινή δράση με τα άλλα παιδιά οδηγεί στην ανάγκη της οργάνωσης και της αποδοχής κανόνων. Το παιδί μαθαίνει να δημιουργεί μέσα από το διάλογο, να ανακαλύπτει τις δυνατότητες του, να μοιράζεται φόβους και ανησυχίες και να συνεργάζεται.

B.4.4 Σχεδιασμός και ανάπτυξη δραστηριοτήτων δραματικής τέχνης

Μέσα σε ένα κατάλληλα οργανωμένο χώρο και σε κλίμα ασφάλειας, αποδοχής και εμπιστοσύνης τα παιδιά ενθαρρύνονται ώστε: να εκφράζονται με το ελεύθερο δραματικό παιχνίδι, να αναπτύσσουν τη δημιουργικότητα τους, να γνωρίζουν τον εαυτό τους και τον κόσμο. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να παίζουν ελεύθερα και σε ομάδες. Να συμμετέχουν σε ποικίλες δραστηριότητες δραματικού παιχνιδιού και να αναλαμβάνουν διάφορους ρόλους, να διακρίνουν τη δραματική πράξη από τις καθημερινές εμπειρίες στην τάξη. Τα παιδιά προτείνονται να απεικονίζουν την πραγματική ζωή, να αναπτύσσουν φανταστικούς ρόλους και καταστάσεις που μιμούνται τον "κόσμο των μεγάλων".

Να ανακλούν προηγούμενες εμπειρίες και να τις αναδημιουργούν με την αφήγηση και τη δράση. Να οργανώνουν κατάλληλα τη γωνιά δραματοποίησης για να παίξουν ή το χώρο που επιλέγουν τα ίδια για αυτό το σκοπό, να εκφράζονται με το δημιουργικό δράμα και να αναπτύσσουν τη γλώσσα, να καλλιεργούν την επικοινωνία και να αξιοποιούν στο πλαίσιο των δυνατοτήτων τους την τεχνολογία, να αναπτύσσουν γλωσσικές και εκφραστικές δεξιότητες με τον αυτοσχεδιασμό, το διάλογο, τη δημιουργία, την επεξεργασία και τη δραματοποίηση των αφηγήσεων. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να αφηγούνται ιστορίες, να τις εικονογραφούν και να τις δραματοποιούν σε συνεργασία με τους άλλους, ενθαρρύνονται να επισημαίνουν την ανάγκη για δράση και λογική εξέλιξη στην ιστορία τους.

Παροτρύνονται να συναποφασίζουν σε μικρές ομάδες σχετικά με την ανάπτυξη και την εξέλιξη μιας αυτοσχέδιας ιστορίας που πρόκειται να παίξουν, ενθαρρύνονται να "παίζουν" και να "διασκευάζουν" τους διάλογους ενός σεναρίου, ενθαρρύνονται να δραματοποιούν μύθους, ιστορίες και παραμύθια που διαβάζουν, να αντιλαμβάνονται βασικά στοιχεία του δράματος όπως την σύγκρουση, την ένταση και το συμβολισμό.

Στο πλαίσιο αυτό ο εκπαιδευτικός θέτει ερωτήσεις, διλήμματα και ενθαρρύνει τη εξερεύνηση και χρήση ποικίλων υλικών. Εκτιμά και επαινεί τις προσπάθειες των παιδιών. **Μεταβολή εξέλιξη:** Ενθαρρύνονται να αυτοσχεδιάζουν, να εκφράζουν σκέψεις και συναισθήματα και να πειραματίζονται με την κίνηση, τη φωνή, τους ήχους, το φως, το μακιγιάζ και τη μουσική. Παροτρύνονται να μιμούνται να δημιουργούν ρόλους με κίνηση, να ανακαλύπτουν τι μπορούν να κάνουν με ολόκληρο το σώμα τους (σέρνονται σα φίδια, πετούνε σαν φύλλα στον αέρα κ.α.) και με τα διάφορα μέλη τους (π.χ. κάνουν πως πετούνε ένα χαρταετό ή ένα μπαλόνι, κλωτσούν μια πέτρα κ.α.). να εκφράζονται με τη φωνή και τους ήχους, να δοκιμάζουν και να παράγουν πρωτότυπους ήχους, να παίζουν με τη φωνή τους ρόλους (π.χ. πειραματίζονται με υλικά και παράγουν τον ήχο της βροχής και της βροντής, φυσούν σαν τον αέρα).

Παροτρύνονται να παίζουν δημιουργικά με ασφαλείς πηγές φωτός και να δημιουργούν ρόλους. **Αλληλεπίδραση ενέργεια:** επιλέγουν και χρησιμοποιούν δημιουργικά τα διάφορα υλικά που βρίσκονται στο νηπιαγωγείο για αυτό το σκοπό (π.χ. υφάσματα διαφόρων χρωμάτων, γυαλιά, καπέλα) να εξοικειώνονται με τις τεχνικές του κουκλοθέατρου. Ενθαρρύνονται να μοιράζονται ευθύνες και να παίρνουν κοινές αποφάσεις, παροτρύνονται να συμμετέχουν σε ομαδικές δραστηριότητες, αποφασίζουν για παράδειγμα να "ανεβάσουν" μια παράσταση. Μοιράζονται ευθύνες και ρόλους, κάποια παιδιά αναλαμβάνουν το ρόλο του σκηνοθέτη, του μακιγιέζ, του σκηνογράφου. **Αλληλεπίδραση συνεργασία:** τα παιδιά αναπτύσσουν την αισθητική τους αντίληψη και έκφραση, να αποκτούν θεατρική παιδεία. Δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να παρακολουθούν και να χαίρονται παραστάσεις κουκλοθέατρου, θεάτρου σκιών και ποιοτικές παραστάσεις. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να περιγράφουν απόψεις και συναισθήματα για μια θεατρική παράσταση που παρακολούθησαν, να περιγράφουν τις εντυπώσεις από μια επίσκεψη στο θεατρικό μουσείο.

Τα παιδιά δημιουργούν πολλαπλής φύσης καλλιτεχνικά δημιουργήματα, συμμετέχουν σε διάφορες συναφείς με το θέατρο καλλιτεχνικές δραστηριότητες όπως είναι η ψιμυθίωση (μακιγιάζ), η κατασκευή κούκλας, των σκηνικών, της μάσκας των κουστουμιών κ.α.

B.5 ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Το πόσο προωθεί, το παιδικό θέατρο, την ολοκλήρωση της προσωπικότητας του παιδιού και επομένως ποιο είναι το μέτρο της αναγκαιότητας του στη διαμόρφωση του παιδικού χαρακτήρα πρέπει να είναι ο κύριος άξονας της έρευνας μας στο θέμα της προσφοράς του θεάτρου για παιδιά στα παιδιά. Ακόμη θα πρέπει να εξετάσουμε το πώς θα εξοικειώσουμε τα παιδιά με το θέατρο και στη συνέχεια πως θα διαμορφώσουμε το "παιδί θεατή", έτσι που να λειτουργεί επιλεκτικά στο κύκλωμα προσφοράς ζήτησης, επιζητώντας από μόνο του παρακολούθηση των καλών παραστάσεων και απορρίπτοντας τις κακές κι εμπορικές.

Είναι φανερό ότι η εξοικείωση του παιδιού με το θέατρο πρέπει να γίνεται από πολύ νωρίς. Ο Κωστής Παλαμάς γράφει ***"Θυμάμαι τα παιχνίδια που έπαιζα παιδί, που αυτοσχεδίαζα, γινόμουν αράδα δεσπότης, στρατηγός, λιμαδόρος, φλυαρούσα, ξεφώνιζα, έπιανα γνωριμίες με τους τοίχους, είχα δοσοληψίες με τα μυρμήγκια, της γλάστρας. Μόνο με τους ανθρώπους δεν είχα σχέση..."***.

Είναι το θέατρο μια ανάγκη για το παιδί που απορρέει από την ίδια την ψυχικό-πνευματική του συγκρότηση και εξέλιξη. Τα παιδιά εκτός του ότι πλουτίζουν το λεξιλόγιο τους, μαθαίνουν να εκφράζονται και με άλλα μέσα, πέρα από το λόγο, με τα μάτια, με τα χέρια, το πρόσωπο, το σώμα, που κάνεις δεν τα έμαθε να τα χρησιμοποιούν. Εξ' ίσου σημαντικό είναι ότι το θέατρο λειτουργεί μέσα στην ομάδα. Η επικοινωνία, η δυναμική των ομάδων μέσα στην τάξη, είναι υπολογίσιμη δύναμη στη διδακτική πράξη. Τα παιδιά αποκτούν σχέσεις παραδοχής, εμπιστοσύνης, αλληλοεκτίμησης, αλληλοκατανόησης, αλληλοβοήθειας. Ακόμη το θέατρο εστιάζεται γύρω από κανόνες δικαίου και ηθικές αξίες, τι είναι σύμφωνο και τι μη, που τα παιδιά μαθαίνουν μετά βίας να σέβονται και να τηρούν. Επίσης αποκτούν καλαισθησία με τα σκηνικά, τα κουστούμια και το μακιγιάζ.

Με το θέατρο δίνετε στα παιδιά η δυνατότητα να κατανοήσουν τον κόσμο που τα περιβάλλει, να εκφραστούν δημιουργικά, να αναπτύξουν τη φαντασία τους, να αναγνωρίσουν την αξία της συνεργασίας και της αρμονικής λειτουργίας μέσα στην ομάδα, να αναπτύξουν το λεξιλόγιο τους και τα εκφραστικά τους μέσα(προφορικός λόγος, γλώσσα του σώματος), να βιώσουν τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα, να γνωρίσουν πολιτισμούς και παραδόσεις, να αναγνωρίσουν την αξία και τη θέση της επιστήμης, να ευαισθητοποιηθούν για διάφορα κοινωνικά θέματα, να αφομοιώνουν καλύτερα την γνώση που τους παρέχεται στα υπόλοιπα μαθήματα, να εκτιμήσουν για πάντα καταλυτική τέχνη του θεάτρου και να αναπτύξουν κριτική ικανότητα μέσα από αυτή, που θα τα βοηθήσει στην μετέπειτα στάση, πορεία και εξέλιξή τους, να ξεπεράσουν μαθησιακές δυσκολίες(δυσλεξία, έλλειψη συγκέντρωσης, κ. λ. π).

Το θέατρο βοηθά στην γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών, αποδεσμεύει την φαντασία τους, μέσα από αυτό τα παιδιά βλέπουν πως υπάρχουν και άλλες μορφές έκφρασης όπως αυτής της γλώσσας του σώματος. Με το να δει το παιδί μια παράσταση, αναπτύσσει την κοινωνικότητα του(μοιράζεται αυτό που βλέπει με άλλους γύρω του και αυτό που βλέπει είναι μια συλλογική δουλειά). Έπειτα ερεθίζεται αισθητικά αυτό που βλέποντας τα σκηνικά, τα κουστούμια, το μακιγιάζ και όσο περισσότερα ερεθίσματα δέχεται (παραστάσεις) τόσο αποκτά κριτικό πνεύμα για ντο τι του αρέσει, τι όχι και για πιο λόγω. Συνοψίζοντας τα παραπάνω μέσα από τη δραματοποίηση και τη θεατρική πράξη το παιδί απολαμβάνει και πρέπει να απολαμβάνει:

- Την ελεύθερη επιλογή του τρόπου έκφρασης και επικοινωνίας
- Τη μεθόδευση της εξάσκησης των εκφραστικών μέσων
- Την προσωπική στάθμιση του είδους της συμμετοχής του
- Την ανάπτυξη των δημιουργικών δυνάμεων του
- Την απελευθέρωση του πηγαίου και του αυθορμητισμού
- Τη διερεύνηση της σχέσης με "τον άλλον"
- Τη τριβή με τη δυναμική της ομάδας
- Την εναλλαγή των οπτικών της αλήθειας
- Την εναλλακτική χρήση του χώρου και την παρέμβαση σε αυτόν
- Τον έλεγχο του χρόνου και της κατανομής του

Στόχος του θεάτρου στο σχολείο δεν είναι και δεν πρέπει να είναι το ανέβασμα μιας κομφορμιστικής παράστασης, όπως συνηθίζονταν παλιά αλλά η συμμετοχή των παιδιών σε όλο το φάσμα της δημιουργίας της: στο κείμενο, στη σκηνογραφία, στη σκηνοθεσία, στο μακιγιάζ, στην ερμηνεία των ρόλων, στα κοστούμια, στο φωτισμό. Ακόμα στόχος του θεάτρου για παιδιά στο δημοτικό σχολείο δεν είναι να ανακαλύψει ταλέντα ή να φτιάξει μελλοντικούς ηθοποιούς ούτε επιδιώκει μόνο να δημιουργήσει ευαίσθητους, επαρκείς και καλλιεργημένους θεατές που θα εκτιμήσουν και θα αγαπήσουν το θέατρο, παρόλο που αυτό αποτελεί αναμφίβολα ένα από τα σημαντικά αποτελέσματα της θεατρικής παιδείας.

Ο στόχος του παιδικού θεάτρου στο δημοτικό σχολείο είναι κυρίως να βοηθήσει στην ανάπτυξη ανθρώπων που θα αισθάνονται ότι μπορούν να επηρεάσουν το περιβάλλον τους και τα γεγονότα της ζωής τους θετικά και όχι να είναι παθητικοί δέκτες και θύματα ενός περιβάλλοντος, ήδη διαμορφωμένου, που τους επιβάλλει οτιδήποτε. Εφοδιάζει τα παιδιά με δυνατότητες, τα παροτρύνει να ψάξουν για δικές τους αλήθειες, επιθυμίες, σκοπούς, να ανακαλύψουν το δικό τους κόσμο, τη δική τους δράση.

Γ. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Γ.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Το θεατρικό παιχνίδι είναι πράξη χαράς, δημιουργίας και επικοινωνίας. Πρόκειται για μια συλλογική δραστηριότητα, στην οποία συμμετέχουν μια ομάδα παιδιών και ένας μεγάλος, ο εμπυχωτής. Μέσα σε μια ατμόσφαιρα εγκαρδιότητας και φιλίας, η ομάδα παίρνει μέρος σε διάφορες ασκήσεις/παιχνίδια, σε αυτοσχεδιασμούς και δραματοποιήσεις. Στόχος είναι να βελτιώσουν τα παιδιά τις εκφραστικές τους δυνατότητες, να αποδεσμεύσουν τα συναισθήματα και τη φαντασία τους, να έρθουν σε επαφή με τη θεατρική περιπέτεια και να γνωρίσουν καλύτερα ο ένας τον άλλον.

Με μια άσκηση χαλάρωσης, το παιδί θα μπορέσει να αυτοσυγκεντρωθεί και να ηρεμήσει, προϋποθέσεις απαραίτητες για την καλή εξέλιξη του θεατρικού παιχνιδιού. Με τις ασκήσεις εγρήγορσης του σώματος, θα γίνουν αντιληπτές στα παιδιά άγνωστες διαστάσεις των σωματικών τους ικανοτήτων. Με τις ασκήσεις επικοινωνίας, θα δημιουργηθεί πνεύμα σύμπνοιας και συντροφικότητας. Με τη δραματοποίηση, τα παιδιά ως ηθοποιοί – πομποί του θεατρικού κώδικα, θα αυτοσχεδιάζουν καταστάσεις και θα υποδυθούν διάφορα πρόσωπα, δίνοντας παράλληλα διέξοδο σε προσωπικά άγχη και αγωνίες. Για να γίνουν κατανοητά στους άλλους, θα επιστρατεύσουν ολόκληρη την προσωπικότητα και την εκφραστικότητα τους, χρησιμοποιώντας την κίνηση πρωτίστως και τον λόγο. Ως δέκτες θα κατανοήσουν το μήνυμα που στείλουν οι φίλοι τους και θα ασκηθούν στον ρόλο του θεατή.

Στο θεατρικό παιχνίδι, τα παιδιά βελτιώνουν συνεχώς την κυριαρχία τους, τόσο στο σώμα όσο και στην ευαισθησία τους. Αντιλαμβάνονται ότι βασικό υλικό του θεάτρου είναι το ανθρώπινο σώμα και ότι χωρίς σκηνικά αντικείμενα, μπορούν να μεταμορφωθούν σε ποτάμι, δέντρο, πουλί, φίδι, φωτιά. Καταλαβαίνουν ότι δεν υπάρχει μόνο ένας τρόπος για να γίνουν οι μεταμορφώσεις. Ο καθένας με τη δική του ευαισθησία, φαντασία και εφευρετικότητα, μπορεί να κάνει το δικό του ποτάμι τη δική του φωτιά. Τα παιδιά μαθαίνουν να εμπιστεύονται τα εκφραστικά τους μέσα και αποκτούν δυναμική σχέση με τον εαυτό τους.

Σε αυτή τη διαδικασία, βασικός είναι ρόλος του ενήλικα που καλείται να γίνει ο εμπυχωτής στο θεατρικό παιχνίδι. Χωρίς να είναι ψυχολόγος, δίνει στα παιδιά την αίσθηση ασφάλειας, τα βοηθάει να απελευθερωθούν και να δουλέψουν συλλογικά. Με την εφευρετικότητα του, αναδεικνύει το έμπυχο υλικό που έχει στην τάξη του. Είναι εκείνος που θέτει κίνηση τη δράση, την κάνει να αναπτυχθεί και την ελέγχει (ΚΟΥΡΕΤΖΗΣ 1999)

Αρχή του θεατρικού παιχνιδιού είναι να συμμετέχουν όσο το δυνατόν περισσότερα παιδιά. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι μπορεί ποτέ ο εμπυχωτής να πιέσει ένα παιδί να πάρει μέρος παρά τη θέληση του. Απλώς οφείλει να δημιουργήσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε το παιδί να αποφασίσει από μόνο του για τη συμμετοχή του και να το παρακινήσει έμμεσα μέσα από το παιχνίδι.

Γ.2 ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Είναι η πιο ολοκληρωμένη και σύνθετη ίσως μορφή θεατρικής εμπύχωσης, η οποία αδυνατεί να υπάρξει χωρίς τη μεσολάβηση του ατόμου που θα ενεργοποιήσει, θα προσανατολίσει και θα οργανώσει τη δράση όσων μετέχουν σε αυτό. Ουσιαστικά πρόκειται για παιχνίδι, όπως άλλωστε δηλώνει ο τίτλος του. Ως τέτοιου διαθέτει τα γνωρίσματα εκείνου: ευχάριστη, ελεύθερη έκφραση του παιδιού, αυθόρμητη συμμετοχή σε ομαδική δραστηριότητα, με πρόθεση την εξωτερίκευση των συναισθημάτων, την επικοινωνία, την ψυχική εκτόνωση, πάντα όμως με τήρηση κάποιων κανόνων που είναι γνωστοί από την αρχή. Μετέχοντας στο παιχνίδι, το παιδί γνωρίζει το σώμα του και τα όριά του, τον ψυχικό και πνευματικό του κόσμο, τοποθετείται στο χώρο και συνειδητοποιεί το χρόνο, έρχεται σε επαφή με το περιβάλλον και τους άλλους, κατακτά τη γλώσσα και την ικανότητα να εκφράζεται και να επικοινωνεί. Κοινωνικοποιείται, μετέχοντας στην ομάδα και μαθαίνοντας να σέβεται και να πειθαρχεί σε κοινές αξίες και αρχές.

Παράλληλα διαθέτει και στοιχεία τα οποία ανάγονται στο χώρο του θεάτρου. Αρχικά είναι η "δράση" με την ουσιαστική σημασία της έννοιας στο θέατρο.

Σε αντίθεση δηλαδή, με άλλης μορφής παιχνίδια τα οποία ενεργοποιούν μεμονωμένα κάποιες από τις ιδιότητες ή δραστηριότητες του παιδιού(σώμα, κρίση, συναίσθημα, φαντασία)το θεατρικό παιχνίδι μέσα από τη "δράση" εναρμονίζει και συνθέτει δημιουργικά πολλές επιμέρους αρετές. Η πιο σημαντική σχέση του παιχνιδιού προς το θέατρο είναι η έννοια του "ρόλου". Το παιδί που μετέχει σε ένα θεατρικό παιχνίδι, μετέχει με τη φαντασία, βρίσκεται ψευδαισθητική κατάσταση την οποία συνειδητοποιεί και με στόχο την έκφραση, την απελευθέρωση και τελικά την αισθητική και παιδαγωγική του καλλιέργεια. Αυτό συντελείτε με τη βοήθεια του θεατρικού ρόλου "δια του οποίου το παιδί κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού μετατρέπεται σε δρών πρόσωπο" και αποκτά τα χαρακτηριστικά εκείνα που απαιτεί ο ρόλος και η ομάδα στην οποία εντάσσεται λειτουργικά.

Γ.2.1 Ο ρόλος του εμπυχωτή στο θεατρικό παιχνίδι

Εμπυχωτής: παιδαγωγός, εκπαιδευτικός, άνθρωπος του θεάτρου, ψυχολόγος, μεμονωμένα ή αθροιστικά με όποια ιδιότητα και αν εμφανίζεται αποτελεί βασικό στοιχείο ανάπτυξης του συγκεκριμένου είδους. Αυτός ενεργοποιεί τον ψυχικό και πνευματικό κόσμο όσων μετέχουν σε αυτό και διεγείρει τη φαντασία των παιδιών, οριοθετεί τα πλαίσια της αυτενέργειας τους, προσανατολίζει επαγωγικά τη δράση τους, συνεργάζεται μαζί τους στην ανάπτυξη και μορφοποίηση του θέματος, διατηρεί τη συνοχή της ομάδας και έχει την τελική ευθύνη για την οργάνωση και μεθόδευση του όλου εγχειρήματος. Ο ρόλος του είναι πρωταγωνιστικός, δίνει οδηγίες στα παιδιά-ηθοποιούς, επιβραβεύει ή αποδοκιμάζει, επικροτεί ή διορθώνει την αυθόρμητη ενέργεια τους. Η θέση του είναι καθοριστική, η παρουσία του διακριτική, με διακριτικό και έμμεσο τρόπο ασκεί στα παιδαγωγικό και θεατρικό έλεγχο, και σε καμία περίπτωση αυτό να γίνεται συνειδητό από την αντίληψη των παιδιών τα οποία διατηρούν την αίσθηση της πλήρους ελευθερίας των κινήσεων τους κατά τη διάρκεια του θεατρικού παιχνιδιού. Το θεατρικό παιχνίδι εντάσσεται στο σύνολο της παιδαγωγικής πρακτικής. Η μορφή και η δομή ενός ολοκληρωμένου θεατρικού παιχνιδιού αποτελείται από 4 φάσεις, τεχνικές και κινείται σε 4 βασικά επίπεδα.

ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:

1. έκφραση σώματος
2. αυτοσχεδιασμός
3. εκμετάλλευση του τυχαίου
4. αξιοποίηση βασικών κωμικών στοιχείων
5. μάσκα(η επίδραση της μάσκας στην έκφραση του παιδιού)
6. δημιουργία δράσης
7. οπτικά, ακουστικά και ηχητικά ερεθίσματα
8. παιχνίδια με το φως και τη σκιά
9. βιώματα παιδιών

Το θεατρικό παιχνίδι κινείται σε **4 επίπεδα:**

- 1. το ψυχολογικό**
- 2. το κοινωνικό**
- 3. το παιδαγωγικό**
- 4. το εκφραστικό**

και απαιτεί τη σωματική έκφραση, τη συμμετοχή σε μια κοινή δράση, τη συζήτηση και τέλος την ανάλυση.

Το θεατρικό παιχνίδι διεξάγεται σε **4 φάσεις:**

1. **Φάση της απελευθέρωσης:** στη φάση αυτή γίνεται προσπάθεια, με διάφορες κινητικές ασκήσεις και ελεύθερες φόρμες έκφρασης, να αποδεσμευτούν τα παιδιά από έμφυτες συστολές και επιφυλάξεις και να βοηθηθούν με το να επικοινωνήσουν μεταξύ τους. Κύρια πηγή ευαισθητοποίησης του παιδιού και τρόπος έκφρασης των συναισθημάτων του είναι το ίδιο το σώμα. Με τη σωματική έκφραση αποκτά καλύτερη αίσθηση του χώρου, βελτιώνει την κυριαρχία του στα μέλη του σώματος του, οξύνει τις αισθήσεις του.
2. **Φάση της αναπαραγωγής:** τα παιδιά δουλεύουν κατά ομάδες πάνω σε δεδομένα θέματα και ιδέες. Αυτοσχεδιάζουν, διαλέγουν ρόλους, μεταμφιέζονται σε συγκεκριμένα πρόσωπα, διαμορφώνουν ένα περιβάλλον δράσης χρησιμοποιώντας διάφορα αντικείμενα: υφάσματα, παλιά ρούχα, μάσκες, περούκες. Κάθε παιδί μπορεί να παίξει μπορεί να παίξει διάφορους ρόλους, απευθυνόμενο σε έναν άλλο ηθοποιό ή σε ένα αντικείμενο που μπορεί να το μεταμορφώσει ανάλογα με τη φαντασία του.

3. **Φάση της θεατρικής δράσης:** τα παιδιά με βασικά εργαλεία έκφρασης την κίνηση και το λόγο, φτάνουν σε έναν σκηνικό αυτοσχεδιασμό, συνθέτοντας τις σκηνές, τους διαλόγους και τους ρόλους που ανακάλυψαν.
4. **Φάση της συζήτησης:** ορισμένες φορές μετά την παράσταση μπορεί να ακολουθήσει συζήτηση. Τα παιδιά κρίνουν το θεατρικό παιχνίδι που προηγήθηκε προτείνουν άλλες λύσεις και αν υπάρχει χρόνος τις δοκιμάζουν στην πράξη.

Χώρος διεξαγωγής του θεατρικού παιχνιδιού- ίσως ο ιδανικότερος- είναι το σχολείο που αποτελεί τον πυρήνα της ζωής του παιδιού για πολλά συνεχή χρόνια. Το γεγονός ότι το θεατρικό παιχνίδι γίνεται σε τακτικά διαστήματα για μια μεγάλη χρονική περίοδο αυξάνει τη δυνατότητα ενός ολοκληρωμένου αποτελέσματος. Σκοπός του θεατρικού παιχνιδιού δεν είναι να μάθει το παιδί τέλειες μηχανικές κινήσεις, είναι να μάθει να εκφράζει καταστάσεις και συναισθήματα με το δικό του τρόπο εντελώς υποκειμενικά. Το θεατρικό παιχνίδι θα βοηθήσει το παιδί να εξωτερικεύσει ότι το απασχολεί, να ανακαλύψει το σώμα του, να μάθει να εκφράζει τις προσλαμβάνουσες έννοιες.

Γ.3 ΕΠΙΔΙΩΞΗ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Το θεατρικό παιχνίδι επιδιώκει την ανάπτυξη της προσωπικότητας, την αισθητική καλλιέργεια, την αυτογνωσία και τον αλληλοσεβασμό των ατόμων. Προωθεί την δημιουργική επαφή των παιδιών με την τέχνη του θεάτρου, τόσο μέσα από δραματικά κείμενα, όσο και μέσα από την σκηνική τους έκφραση. Εξοικειώνει τους μαθητές με το περιβάλλον(το χώρο, το χρόνο, την σκηνή) και τους φέρνει σε γνωριμία με το σώμα και εν γένει τον εαυτό τους (κίνηση, χορός, ρυθμικά και πρώτα μουσικά ερεθίσματα).

Τα παιδιά χρησιμοποιούν την φαντασία τους, εξωτερικεύουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους, κοινωνικοποιούνται, ενώ παράλληλα τους δίνετε η δυνατότητα να νιώσουν τη χαρά της συμμετοχής σε μια συλλογική καλλιτεχνική δημιουργία.

Βοηθάει το παιδί να ενθαρρύνεται στην παρατήρηση και την αυτοσυγκέντρωση, να βιώνει τις γνώσεις του, να ανακαλύπτει τις δυνατότητες και τα όρια του, να εκτονώνει το καταπιεσμένο δυναμικό του, να συνεργάζεται, να επικοινωνεί με τον εαυτό του.

Συντελεί ακόμα στην απόδειξη γνώσεων και δεξιοτήτων, στον έλεγχο των σωματικών, εκφραστικών και ψυχικών του δυνάμεων, στην καλλιέργεια του λόγου και γενικότερα των εκφραστικών του δυνατοτήτων, στην κατάκτηση κοινωνικών βιωμάτων και εμπειριών και γενικότερα στην ωριμότητα και πραγμάτωση της προσωπικότητας του.

Δ. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΓΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ ΘΕΑΤΕΣ

Δ.1 ΠΟΙΑ Η ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΟΡΟΥ ΘΕΑΤΡΟ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΡΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Πρόκειται για πραγματικό θέατρο που απευθύνεται σε παιδιά αλλά που με χαρά και ενδιαφέρον μπορούν να παρακολουθήσουν και οι μεγάλοι. Η υπόθεση του, η τέχνη του, η μουσική του και οι ηθοποιοί σέβονται τους θεατές τους χωρίς να αλλάζει κάτι στην τέχνη τους επειδή αυτοί είναι παιδιά. Θέατρο για παιδιά είναι το αληθινό θέατρο που μπορούν να παρακολουθήσουν και οι μεγάλοι με θεματογραφία από παραμύθια.

Γίνεται θέατρο για παιδιά και όχι παιδικό θέατρο με την έννοια ότι δεν χρησιμοποιείται επιτηδευμένα παιδιάστικο ύφος και γλώσσα για να απευθυνθεί κανείς στα παιδιά. Το αποτέλεσμα το αγαπούν πολύ τα παιδιά και δεν βαριούνται και τελικά το επιλέγουν και τα ίδια όχι μόνο οι γονείς τους. Είναι απαραίτητο το θέατρο για τα παιδιά για πολλούς λόγους εκτός από την ψυχαγωγία τους. Αποτελεί πηγή γνώσης, όλες οι ηλικίες μπορούν να μαγευτούν από μια καλή θεατρική παράσταση και το παιδί ανάλογα με την ηλικία του θα πάρει αυτό που μπορεί.

Δ.2 ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ-ΘΕΑΤΗ

Το παιδί από μόνο του είναι ένας πολύ ευαίσθητος, αγνός και ανοιχτός θεατής, ένας από τη φύση του ενεργοποιημένος θεατής. Μια παράσταση κερδίζει το παιδί όχι γιατί έχει μεγάλα μηνύματα, μεγάλα φιλοσοφήματα, πολύχρωμα μπαλόνια, απλοϊκούς διαλόγους, παιδιάστικους αστεϊσμούς. Τα κερδίζει όταν λειτουργεί σωστά η θεατρική σύμβαση, παίζεται τίμια το θεατρικό παιχνίδι, και αυτά που λέγονται και εκφράζονται πάνω στην σκηνή είναι σύμφωνα με τη θεατρική γλώσσα, σύμφωνα με τα κλειδιά και τους κώδικες του θεάτρου. Ο ανήλικος θεατής έχει την ανάγκη να κατανοήσει και να σχηματίσει μια πλήρη, εποπτική και εμπειριστατωμένη εικόνα αυτού που βλέπει και παρακολουθεί.

Κεντρίζει τη φαντασία των παιδιών και ενεργοποιεί το συναισθηματικό τους κόσμο, ενισχύει την έξαρση των συγκινησιακών τους καταστάσεων πραγματοποιώντας την εγρήγορση της συνείδησης του θεατή. Ο ανήλικος θεατής αποκτά γνώσεις, εμπειρίες και δεξιότητες που συμβάλλουν καθοριστικά στην ενεργοποίηση του ψυχικού, πνευματικού του δυναμικού και τελικά την ωριμότητα και την ολοκλήρωση της προσωπικότητάς του.

Οι ανήλικοι θεατές μεταβαίνουν σε μια διάσταση μαγείας και μυστηρίου που τους γοητεύει και τους καθηλώνει. Τους εντυπωσιάζουν τα υπερφυσικά όντα και οι δυνάμεις, η έντονη περιπέτεια και η ποικιλία στη πλοκή της δράσης. Πάνω από όλα όμως θέλγονται από τους δρώντες συνομηλίκους τους οι οποίοι διαθέτουν τις αρετές και τα προσόντα εκείνα που μόνο στη διάσταση του εξωπραγματικού μπορεί να ανήκουν.

Δ.2.1 Η ανάμνηση της παιδικότητας

Σε αυτή τη κατηγορία οι συγγραφείς αντιμετωπίζουν τον ανήλικο θεατή ως μια αναδίπλωση του δικού τους "εγώ" και μια συγκινητική μετάθεση των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων της δικής τους προσωπικότητας, στη συνείδηση τόσο των ηρώων όσο και των θεατών τους.

Πράξεις που έγιναν και δεν πρέπει να επαναληφθούν ή αντίθετα δεν έγιναν και έπρεπε να γίνουν, σκέψεις, κρίσεις και συναισθήματα που προήλθαν από γεγονότα και αξίζει να μνημονευθούν ή πέρασαν ανεφάρμοστα ανέκφραστα και χάθηκαν στο πέρασμα του χρόνου είναι μερικά από τα στοιχεία που ως αίτια ανιχνεύονται σε αυτή τη μορφή δημιουργίας.

Δ.2.2 " Ο μικρομέγας "ανθρωπάκος

Είναι ο θεατής και ο δρών ηρώα σε μια ευρείας κατηγορίας έργα τα οποία θέτουν αντιμέτωπους τον κόσμο των ενηλίκων με τον κόσμο των ανηλίκων. Σύγχρονα θέματα και προβλήματα οικολογικού χαρακτήρα, κοινωνικών σχέσεων.

Το βιωματικό παράδειγμα των ανήλικων ηρώων, η στάση και η συμπεριφορά τους απέναντι στις δραματικές καταστάσεις που εμφανίζονται, τα πρότυπα ζωής που προτείνουν στους συνομηλίκους θεατές στην πλατεία, διασχίζουν αυτές τις "ζώνες σιγής" που χαρακτηρίζουν τις προηγούμενες περιπτώσεις θεάτρου για τις οποίες έγινε λόγος και τολμούν να προκαλέσουν την ανάδυση των γνωρισμάτων της προσωπικότητας του παιδιού και την ανάδειξη της συνείδησης των ανήλικων θεατών που δεν μπορούν να προσεγγιστούν από μύθους και παραμύθια.

Εκλαμβάνουν το θέατρο ως πεδίο απεικόνισης της πραγματικότητας με τις όποιες αντιφάσεις και τα αρνητικά της στοιχεία που δεν πρέπει ούτε να συγκαταλέγονται ούτε να ωραιοποιούνται αλλά αντίθετα να αποκαλύπτονται στη συνείδηση των θεατών με στόχο την κατάκτηση της ωριμότητας και την όσο το δυνατόν ταχύτερη και απρόκοπη ένταξη τους στο κοινωνικό σύνολο. Τα παιδιά θα πρέπει να συνειδητοποιούν από πολύ νωρίς τους μηχανισμούς και τις δυνάμεις που λειτουργούν στο κοινωνικό σύνολο σε τρόπο ώστε να γίνονται τα ίδια κριτές των δεδομένων, δημιουργώντας μια προσωπική άποψη (ΓΡΑΜΜΑΤΑΣ 1996)

Δ.2.3 Ο "ερωτώμενος" θεατής

Κάνει την άμεση ή έμμεση παρουσία του σε ένα μεγάλο μέρος της σύγχρονης δραματικής παραγωγής, αποτελώντας χαρακτηριστικό γνώρισμα του τρόπου αντιμετώπισης του παιδιού από τον κόσμο των ενηλίκων. Ο συγγραφέας ενεργοποιεί τη συνείδηση των παιδιών-θεατών συναρπάζοντας τον ψυχικό τους κόσμο και πραγματοποιώντας την ενεργό συμμετοχή τους στα σκηνικά διαδραματιζόμενα. Ο ερωτώμενος θεατής αποτελεί μια υπαρκτή οντότητα στο θέατρο όπου βρίσκει ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες ανάπτυξης, στηριζόμενη στα θεατρικά, κοινωνιολογικά και παιδαγωγικά ζητούμενα του είδους. Στόχος στην περίπτωση αυτή είναι το "καλλιεργημένο παιδί" το παιδί που διαθέτει δικό του ψυχισμό και προσωπικότητα το οποίο στοχεύει να αναπτύξει, να βελτιώσει και γενικότερα να καλλιεργήσει τη συγκεκριμένη θεατρική παράσταση.

Δ.3 ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΚΟ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟ

Το θέατρο, ως παράσταση, δεν αποτελεί ούτε μίμηση ούτε αντανάκλαση ούτε επαναληπτική εμφάνιση του πραγματικά υπαρκτού, αλλά με βάση τα ποικίλης φύσης "σημεία" μέσα από τα οποία οδηγείται σε "ομοίωση" της πραγματικότητας. Από τη μια είναι ένα καλλιτεχνικό δημιούργημα τόσο σε επίπεδο παραγωγής(δραματικό κείμενο), όσο και πρόσληψης(θεατρική παράσταση), ενώ από την άλλη είναι ένα μέσο διαφώτισης, ευαισθητοποίησης και ψυχαγωγίας του κοινού.

Με την αναφορά σε πρόσωπα και καταστάσεις, θεσμούς και σχέσεις που παίζονται παραστατικά από τους ηθοποιούς, με την μορφοποίηση ανθρωπίνων χαρακτήρων και συμπεριφορών, την υπόδειξη ηθικών και ιδεολογικών αρχών και προτύπων, πραγματοποιείται ο παιδαγωγικός στόχος του θεάτρου. Το κοινό παρακολουθεί το θέαμα κατακτά γνώση και πληροφόρηση, δέχεται ερεθίσματα και διδαχές, αναπτύσσει προβληματισμούς, και κρίσεις που συντελούν στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας του.

Η λειτουργία αυτή του θεάτρου επιτείνεται όταν γίνεται αναφορά σε κοινό ανηλίκων, ο ψυχικός και πνευματικός κόσμος των οποίων είναι ανολοκλήρωτος, οι προσλαμβάνουσες του περιορισμένες και οι βιωτικές εμπειρίες του ελάχιστες γεγονός που καθιστά εξαιρετικά σημαντική την αποστολή της θεατρικής παράστασης που μέσα από αυτή το παιδί και ο νέος θα αποκτήσουν ψυχικά και διανοητικά οφέλη τα οποία δύσκολα, σε τέτοιο βαθμό και τόσο χρόνο, θα μπορούσαν να δεχθούν.

Με την αναγωγή του θεατή σε μια διαφορετική πραγματικότητα μέσα από την ταύτιση του με την σκηνική εικόνα του κειμένου, τη λυτρωτική επίδραση των δραματικών καταστάσεων που διαδραματίζονται στη σκηνή πάνω στη συνείδηση του και την ικανοποίηση των προσδοκιών του, συντελείτε η "κάθαρση", με το πολυδιάστατο ψυχικό-αναλυτικό περιεχόμενο της.

Κατά αυτό τον τρόπο, ο ανήλικος θεατής στη θεατρική αίθουσα, αποκτά γνώσεις και κοινωνικό προβληματισμό, αισθητική καλλιέργεια και διανοητική παιδεία, που αναδειχθεί το θέατρο με τη μορφή της παράστασης, σε πρωταρχικό μέσο αγωγής των νέων γενιών.

Ο ανήλικος θεατής, μετέχοντας στη θεατρική παράσταση απόκτη πολιτιστική συνείδηση και μνήμη που θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη μιας καλλιεργημένης προσωπικότητας με επίγνωση του παρόντος και του παρελθόντος αλλά και συνειδητοποίησης των παραμέτρων που προσδιορίζουν τη θέση του ατόμου στο συλλογικό και κοινωνικό "γίγνεσθαι". Ο ανήλικος θεατής μετέχοντας σε δραματικές καταστάσεις και εμπειρίες, σκηνικά προτεινόμενες ως αληθινές, σύστοιχες προς την πραγματικά υπαρκτές, κατακτά την αυτογνωσία του μέσα στον περιβάλλοντα χώρο και σε σχέση με τους άλλους γύρω του, γνωρίζει τους μηχανισμούς ελέγχου και καθοδήγησης των κοινωνικών εξελίξεων και τέλος απόκτη γνώση των συνθηκών που καθορίζουν την ψυχολογία και τη συμπεριφορά των ατόμων μέσα στο κοινωνικό σύνολο.

Παράλληλα με τα σκηνικά μηνύματα που δέχεται από τη συμμετοχή των ηρώων στη σκηνική δράση και γενικότερα τη παρακολούθηση από κοντά της υπόθεσης του έργου, ο ανήλικος θεατής επικοινωνεί με διαφορετικές εθνικές παραδόσεις και κληρονομίες, αντιλαμβάνεται τη διαφορετικότητα στη σκέψη και τη συμπεριφορά περισσότερων λαών και εθνών, αναπτύσσοντας προσωπική επικοινωνία με γεγονότα και καταστάσεις ανθρώπινους τύπους και συμπεριφορές του παρελθόντος, ποικίλων ιστορικών εποχών, που συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της συνείδησης και της γνώσης.

Η παιδαγωγική αποστολή της παράστασης δεν περιορίζεται μόνο στη δημιουργία θετικών εντυπώσεων και την απόκτηση εμπειριών που συνάπτονται με το ιστορικά προσδιορισμένο, το βιωματικά οικείο και το συνειδησιακά προσφιλέ στον ανήλικο θεατή. Συχνά προεκτείνεται σε διαστάσεις εξωπραγματικές, φανταστικές και ανιστορείς που συνδυάζουν με επιτυχία στοιχείο α της πραγματικότητας και της φαντασίας του παρόντος με το παρελθόν και το μέλλον. Κατά αυτό τον τρόπο το παιδί-θεατής βρίσκει την ευκαιρία να αποδράσει από τις συνθήκες του "εδώ" και "τώρα", της συγκεκριμένης δικής του παρουσίας και να μεταβεί σε αυτή του διαφορετικού και του ανοικείου, που άλλοτε αντιφάσκει προς αυτό που συστηματικά του παρέχεται από άλλους φορείς αγωγής και παιδείας, ενώ άλλοτε ανατρέπει εντελώς τις μέχρι τότε γνωστές παραστάσεις και δεδομένα του.

Αυτή η υπέρβαση του "προσωπικού" και του "οικείου" που μπορεί να έχει τον χαρακτήρα της ιστορικής, εθνοφυλετικής ή και πολιτισμικής ανατροπής, επιφέρει αλλαγές και ανακατατάξεις στον ψύχω-πνευματικό κόσμο των ανηλίκων θεατών που προσλαμβάνεται σχετικά ανώδυνα εξαιτίας της μεσολάβησης των κωδικών της θεατρικής παράστασης και της μετατροπής τους από κειμενικά εγγεγραμμένο λόγω του συγγραφέα σε σύνθετο σκηνικό οπτικό ακουστικό μήνυμα της παράστασης.

Δ.4 ΜΕΤΑΤΡΕΠΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥΣ ΘΕΑΤΕΣ ΣΕ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥΣ

Η συμμετοχή των παιδιών στο θεατρικό γεγονός είναι αδιαμφισβήτητα τόσο συναρπαστικό όσο και πολυσύνθετο γεγονός. Οι τρόποι συμμετοχής του παιδικού κοινού σε μια θεατρική παράσταση είναι η φωνητική συμμετοχή(γέλια, ήχοι, συνθήματα, επιφωνήματα, λέξεις, φράσεις, σίχοι κα), σωματική συμμετοχή(συνιάλα, χειρονομίες, χειροκροτήματα, σωματικές κινήσεις) και τη συναισθηματική συμμετοχή. Μάλιστα το κοινό άλλοτε συμμετέχει στην παράσταση αυθόρμητα και άλλοτε υποκινούμενο από τους ηθοποιούς. Τους συγκεκριμένους τρόπους συμμετοχής του παιδικού κοινού τους συναντάμε κυρίως σε "παραδοσιακές" θεατρικές παραστάσεις.

Ακούγονται συχνά διατυπώσεις όπως ***"τα παιδιά πρέπει να συμπεριφέρονται σωστά ως θεατές για να μην ενοχλούν τους ηθοποιούς"*** και ***"οι σκηνοθέτες του παιδικού θεάτρου οφείλουν να διευθύνουν τη συμμετοχή του κοινού προσεκτικά για να μην φύγει εκτός ελέγχου"***. Παρόμοιοι ισχυρισμοί μεταχειρίζονται το παιδικό κοινό σαν ένα "πρόβλημα" το οποίο οι ηθοποιοί πρέπει να επιλύσουν ελέγχοντας το με επιτυχία, γιατί διαφορετικά η θεατρική παράσταση καταλήξει σε αποτυχία. Τέτοιοι ισχυρισμοί δεν αναγνωρίζουν τη δυνατότητα που παρέχεται στο μαθητή-θεατή να μάθει να συμμετέχει ενεργητικά στην παράσταση. Αυτό συμβαίνει ίσως γιατί πολλοί αντιμετωπίζουν τη συμμετοχή του παιδικού κοινού στην παράσταση περισσότερο ως ένα φυσικό φαινόμενο ενθουσιασμού και ξεφαντώματος παρά ως μια παιδευτική διαδικασία.

Στην καλύτερη των περιπτώσεων οι "παραδοσιακές" επαγγελματικές θεατρικές παραστάσεις για παιδιά και νέους επιτρέπουν στο κοινό να ανακαλύψει έναν κρυμμένο ήρωα, να λύσει ένα αίνιγμα, να αναγνωρίσει ένα γνωστό μοτίβο παραμυθιού, να δώσει μια συμβουλή σε κάποιον άλλο, να προειδοποιήσει τον "καλό" και να ξεγελάσει τον "κακό" χαρακτήρα του έργου, και έτσι να πιστέψει για λίγο ότι έχει τη δύναμη να επιδράσει με κάποιον τρόπο στην πορεία της παράστασης. Μια τέτοια θεατρική παράσταση μπορεί να είναι ευχάριστη, χαλαρωτική και διασκευστική, αλλά πετυχαίνει πάντα να κάνει το θεατή να αισθανθεί ξεχωριστός; Συνήθως οι μαθητές κάθονται αναπαυτικά στο θέατρο για ένα ξέγνοιαστο πρωινό με τους συμμαθητές τους(παραστάσεις για σχολεία)ή με τους γονείς τους(τις Κυριακές)και παρακολουθούν τη πολυπλοκότητα του θεατρικού γεγονότος να τα υπερνικά, μη μπορώντας να παρέμβουν στα όσα διαδραματίζονται ζωντανά μπροστά στα μάτια τους.

Δ.4.1 Θεατρικές παραστάσεις για παιδικό και νεανικό κοινό

Οι παραστάσεις που παρακολουθούν οι μαθητές του νηπιαγωγείου στη Ελλάδα είναι "παραδοσιακές", τέτοιες δηλαδή που αξιώνουν το κοινό να συμπεριφέρεται, να εκφράζεται και να συμμετέχει τόσο όσο του επιτρέπουν οι ηθοποιοί. Παρακολούθησα επαγγελματικές παραστάσεις ερευνώντας σε ποιο βαθμό η κάθε παράσταση ενδυνάμωνε το μαθητή-θεατή να λάβει ενεργό μέρος στο θεατρικό γεγονός. Οι παραστάσεις δοθήκαν στο Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος και στο δημοτικό Θέατρο Καβάλας. Παρατήρησα τις μορφές συμμετοχής στις παραστάσεις (φωνητική, λεκτική, κινητική, συναισθηματική, λήψη αποφάσεων, επίλυση προβλημάτων και διλημάτων). Κατέγραψα τις παρατηρήσεις μου σε πίνακες αυτενεργείας(όσα κάνει ο μαθητής-θεατής αυθόρμητα). Σε πίνακες λόγου(όσα λέει ο μαθητής-θεατής αυθόρμητα), σε πίνακες ενέργειας (όσα ο μαθητής-θεατής κάνει με παρακίνηση των ηθοποιών) και σε πίνακες κοινωνικότητας(αν συνεργεί ή συνομιλεί με άλλους θεατές στη διάρκεια της παράστασης). Η συμμετοχή του κοινού συσχετίστηκε με μεταβλητές όπως είναι η ηλικία των θεατών και οι συνθήκες παρακολούθησης της θεατρικής παράστασης.

Αναλυτικότερα, λήφθηκαν υπόψην παράγοντες όπως:

α) η καταλληλότητα της παράστασης για συγκεκριμένο κοινό με βάση την ηλικία, τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες του, τη θεματολογία, τον τύπο των ηρώων,

β) η παρακολούθηση της παράστασης με το σχολείο(με συμμαθητές) ή την παρακολούθηση με γονείς ή άλλους συνοδούς ως παράγοντα που επηρεάζει τη συμπεριφορά των παιδιών στο θέατρο,

γ) η παρακολούθηση πρωινής παράστασης ή απογευματινής, καθημερινής ή Σαββατοκύριακου ως παράγοντα που επηρεάζει τις αντιδράσεις των θεατών(ξεκούραστο ή κουρασμένο κοινό),

δ) η τοποθέτηση του κοινού στην πλατεία, στα θεωρεία, στον εξώστη, που καθορίζει την οπτική επικοινωνία με τη σκηνή και

ε) η αρχιτεκτονική της σκηνής (απόμακρη, σε υψηλότερο επίπεδο από το κοινό, στο ίδιο επίπεδο, σε χαμηλότερο επίπεδο, άμεση και ασφαλής πρόσβαση, δύσκολη, αδύνατη, επικίνδυνη πρόσβαση)ως παράγοντα που ενθαρρύνει ή αποθαρρύνει τους θεατές να ανέβουν στη σκηνή).

Παράλληλα με την παρατήρηση των παιδιών, παρατηρήθηκαν και τις τεχνικές που χρησιμοποίησαν οι ηθοποιοί για συμπεριλάβουν το κοινό στην παράσταση(αυτοσχεδιασμοί, προετοιμασμένες εκφράσεις, παίξιμο ανάμεσα στους θεατές, διάλογος με το κοινό, πρόκληση να ανέβουν εθελοντές στη σκηνή).

Η ερευνά επίσης έδειξε, ότι η διαρρύθμιση των θεατρικών χώρων διαμορφώνει μια κουλτούρα σχέσης των θεατών με την παράσταση. Φάνηκε ότι στην πλειοψηφία τους οι μεγάλες θεατρικές αίθουσες λειτουργούν ανασταλτικά στην ενεργό συμμετοχή του κοινού καθώς και τη δυνατότητα συμμετοχής των παιδιών στο θεατρικό παιχνίδι. Παρά την άψογη οπτική επαφή με τη σκηνή που μπορεί να προσφέρει η αρχιτεκτονική των μεγάλων θεάτρων, η πρόσβαση των παιδιών-εθελοντών σε υπερυψωμένες σκηνές είναι εξαιρετικά δύσκολη, οι μακρινές αποστάσεις από τα καθίσματα μέχρι τη σκηνή είναι μάλλον αποθαρρυντικές και έτσι η σωματική συμμετοχή των θεατών περιορίζεται γύρω από το χώρο της θέσης τους.

Επίσης παρατηρήθηκε ότι οι θεατές που ήταν τοποθετημένοι σε εξώστες(συνηθισμένο φαινόμενο σε σχολικές παραστάσεις) έχαναν το ενδιαφέρον τους για την παράσταση γρήγορα και αδιαφορούσαν στην πλειοψηφία τους για την εξέλιξη του μύθου. Υπήρξαν βέβαια και παιδιά που προσπάθησαν να παρακολουθήσουν την παράσταση παρά τον εκνευρισμό των διπλανών τους. Σίγουρα όμως αυτές δεν ήταν ιδανικές συνθήκες για να απολαύσουν, πόσο μάλλον να συμμετέχουν ενεργά στη θεατρική παράσταση. Φαίνεται ότι ο μικρός αριθμός θεατών, το μικρό θέατρο και η τοποθέτηση του κοινού κοντά και γύρω από τον σκηνικό χώρο ενθάρρυναν τα παιδιά να γίνουν ενεργοί συμμετοχοί στο θεατρικό γεγονός, να εισέλθουν στο σκηνικό χώρο, να συμμετέχουν σε θεατρικά παιχνίδια σχετικά με την πλοκή του έργου μαζί με τους ηθοποιούς και να γυρίζουν εύκολα και γρήγορα και πάλι στις θέσεις τους.

Ένα στοιχείο που προκύπτει από την έρευνα είναι ότι η συμμετοχή των παιδιών-θεατών στην παράσταση σχετίζεται με τον έλεγχο που ασκούν οι συνοδοί τους στη συμπεριφορά των παιδιών μέσα στο θέατρο. Τα επιπλέον ερωτήματα είναι που προκύπτουν από εδώ είναι τα εξής. Μήπως και οι ενήλικοι συνοδοί ευθύνονται για το βαθμό συμμετοχής των παιδιών στην παράσταση μεταξύ άλλων παραγόντων; μήπως οι γονείς ασκούν έλεγχο στα παιδιά για τον τρόπο που συμπεριφέρονται δημόσια και αυτό έχει αντίκτυπο και στις εξόδους τους στο θέατρο; μήπως θα έπρεπε να αρχίσουμε να σκεφτόμαστε διαφορετικούς τρόπους τοποθέτησης του κοινού στις θέσεις των θεάτρων παράλληλα με την ενσωμάτωση συμμετοχικού θεάτρου στην παράσταση; Ένας γονέας ανά ένα εως τρία παιδιά δεν αφήνει πολλά περιθώρια σε αυτά να ξεφύγουν από την "κοσμιότητα" που επιβάλλεται να υπάρχει στο θέατρο.

Ένα από τα πιο σημαντικά πλεονεκτήματα του συμμετοχικού θεάτρου για παιδιά είναι ότι τα προετοιμάζει για την ενηλικίωση τους εθίζοντας τα να λαμβάνουν μέρος σε συγκεκριμένες δραματικές καταστάσεις, να εξετάζουν σύγχρονα ή διαχρονικά, τοπικά ή διεθνή, προσωπικά ή συλλογικά προβλήματα διλήμματα και ανθρώπινες σχέσεις. Πρόκειται για ένα είδος εξοικείωσης με την ίδια τη ζωή, με το αληθινό μέσα από το φανταστικό όπως περίπου συμβαίνει και στο παιδικό παιχνίδι στα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου.

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους συντελεστές των παραστάσεων που παρακολούθησα, για τις πλούσιες και ενδιαφέρουσες εμπειρίες που μου χάρισαν ως θεατή και όλα τα παιδιά-θεατές για τη θετική ενέργεια που μου διοχέτευαν(εν αγνοία τους)κατά τη διάρκεια των παραστάσεων. Δεν είναι λίγο πράγμα να βρίσκεσαι συνοδοιπόρος μαζί με θεατές παιδιά σε μακρινά ταξίδια και να αφουγκράζεσαι τις αντιδράσεις τους.

Δ.4.2 Παιδιά-ηθοποιοί: τα στάδια προετοιμασίας μιας σχολικής γιορτής

Σχολική γιορτή και η επιτυχία της: Ξεκινώντας μια νέα σχολική χρονιά ο δάσκαλος έρχεται σε επαφή με τα παιδιά της τάξης που έχει αναλάβει. Αφού περάσει το διάστημα προσαρμογής τους στο χώρο του σχολείου αρχίζει να σκέφτεται τη πρώτη σχολική γιορτή που θα απασχολήσει, τα Χριστούγεννα. Βρίσκεται σε διάλογο με τα παιδιά εξηγεί σε αυτά ότι θα γίνουν γιορτές στο σχολείο. Η λέξη γιορτή αρέσει στα παιδιά και κάνει τη φαντασία τους να καλπάζει και να νιώθουν χαρούμενα. Παράλληλα νιώθουν περήφανα, όταν μάθουν ότι θα κάνουν τους ηθοποιούς, ότι θα φορέσουν περίεργα κουστούμια ότι θα μακιγιαριστούν σύμφωνα με το ρόλο τους, ότι θα χειροκροτηθούν από τη μαμά και το μπαμπά. Η καθοδήγηση των παιδιών, για το δικό τους μερίδιο βοήθειας στη γιορτή εξαρτάται αποκλειστικά από τον παιδαγωγό.

Δραματοποίηση: Μπορεί να εφαρμοστεί οποιαδήποτε ώρα της ημέρας από οποιοδήποτε ερέθισμα που θα δοθεί, είναι ένα είδος πρόχειρου θεάτρου. Δίνει στα παιδιά τη δυνατότητα να αυτοσχεδιάσουν, να βάλουν σε λειτουργία τη μνήμη τους και να την εξασκήσουν να πειθαρχήσουν, να μεταμφιεσθούν να χορέψουν. Όλη αυτή τη διαδικασία την αντιλαμβάνονται ως παιχνίδι με κέφι με χαρά κι αυτό είναι πολύ σημαντικό.

Γνωριμία με το κείμενο: Επιλέγετε το χρονικό διάστημα που θα ανακοινωθεί το κείμενο το οποίο θα παιχτεί στη γιορτή. Να είναι αρκετά μακριά από την ημερομηνία παράστασης. Μαζεύονται τα παιδιά σε κύκλο και ο δάσκαλος κάνει ανάγνωση το κείμενο. Τους ρωτάει τη γνώμη τους για τους ήρωες και τι εντύπωση τους δημιούργησε.

Τους προτρέπει να το παίξουν σε κουκλοθέατρο όπου θα υποδύονται τους ήρωες που θαυμάζουν και τους αρέσουν.

Απομνημόνευση: Καθημερινά αφιερώνονται 15'-20' της ώρας ώστε να γίνει η πρόβα. Διαβάζει το κείμενο ο δάσκαλος και επαναλαμβάνουν τα παιδιά. Μέρα με τη μέρα θα παίρνει λιγότερο χρόνο. Ο χρόνος διάρκειας μιας ιστορίας πρέπει να είναι για παιδιά ηλικίας 2-3 χρονών 8-10', για παιδιά ηλικίας 3-4 χρονών 10', για παιδιά 4-5 χρονών 10'-15', για παιδιά ηλικίας 5-6 χρονών 15'-20'.

Παραστατικότητα στην ερμηνεία: Με τη παραστατικότητα στην ερμηνεία πρέπει να βοηθηθούν τα παιδιά να κουνάνε τα χέρια ή ότι είναι απαραίτητο. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται α) να εκτονώνονται, είναι δύσκολο σε αυτή την ηλικία να μην κινούνται, β) να αποδίδουν καλύτερα το ρόλο τους, πιο αληθινά, πιο χαριτωμένα.

Κουστούμια-Μακιγιάζ: Η μαγική λέξη που μαγνητίζει τα παιδιά. Η σωστή και πιστή μεταμφίεση των παιδιών βοηθά στην καλύτερη απόδοση της ιστορίας. Όσο και αν η ερμηνεία είναι άψογη το σωστό κουστούμι και το σωστό μακιγιάζ συμπληρώνουν αυτή και τη κάνουν πιο χαριτωμένη. Το κουστούμι και το μακιγιάζ προδιαθέτουν τον θεατή πριν καν οι μικροί ηθοποιοί ανοίξουν το στόμα τους.

Δυσκολίες λίγο πριν την έναρξη της γιορτής: όσο προετοιμασμένα και αν είναι τα παιδιά μπορεί πάνω στη σκηνή με τα φώτα και με τον κόσμο που αντικρίζουν με το μέγεθος της σκηνής να τα χάσουν για αυτό πρέπει να ενθαρρύνονται από πριν που βρίσκονται στα καμαρίνια.

Δ.4.3 Ο ρόλος των γονέων

Οι γονείς πρέπει να ενημερώνονται και να ρωτούν για το ποιο δημιουργοί σέβονται το χώρο του θεάτρου για παιδί... πρέπει να μαθαίνουν λίγα πράγματα για το έργο που θα παρακολουθήσουν και τους δημιουργούς του, πριν το επιλέξουν. Ένα παιδί από τα δυο του χρόνια μπορεί να παρακολουθήσει ένα θεατρικό έργο. Είναι λάθος οι γονείς να θεωρούν ότι το παιδί πρέπει να κατανοήσει, να πάρει κάποιο δίδαγμα...

Σαφώς δεν επιλέγεται κάτι το οποίο θα δυσκολέψει το παιδί, αλλά από την άλλη, ακόμη και η εξοικείωση με τον χώρο του θεάτρου, είναι σημαντική. Μην έχετε απαιτήσεις από τα παιδιά. Προετοιμάστε τα πριν πάτε στο θέατρο, λέγοντας τους ότι πρόκειται να δείτε κάτι πολύ όμορφο. Στην περίπτωση που κατά τη διάρκεια του έργου θελήσουν να βγουν έξω, μην τους κάνετε να νιώσουν άσχημα. Δώστε τους χρόνο και συζητήστε μαζί τους. Μην τους επιβάλλετε που να καθίσουν. Ας μείνουν στην αγκαλιά σας και ας τους ψιθυρίζετε στο αυτί κάτι που θεωρείτε ενδιαφέρον στο έργο. Παρόλο που δεν επιτρέπεται, για μικρά παιδιά έχετε πάντα μαζί σας νερό και κάτι μικρό για σνακ έτσι ώστε η πείνα ή η δίψα να μην τους αποσπάσουν την προσοχή. Είναι βέβαιο πως το θέατρο προωθεί την ολοκλήρωση της προσωπικότητας του παιδιού και πέρα από αυτό συντελεί στην ψυχοπνευματική του ανάπτυξη. Η εξοικείωση του παιδιού με το θέατρο μπορεί να γίνεται από πολύ νωρίς. Από πολύ μικρά τα παιδιά είναι τα ίδια πολλές φορές σε ρόλους, αναπαριστούν, αυτοσχεδιάζουν, μιμούνται. Οι εξαιρετικές παραστάσεις θεάτρου, κουκλοθέατρου, μουσικής για παιδιά δεν έχουν να ζηλέψουν τίποτε από τις αντίστοιχες παραστάσεις για μεγάλους. Με απλό τρόπο περνούν μηνύματα για ηθικές αξίες και γενικότερα για τη ζωή και γίνονται ένα ισχυρό διδακτικό εργαλείο.

E. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΕΣ

E.1 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η χρησιμοποίηση του χρώματος από τον άνθρωπο θα μπορούσε κανείς να πει ότι αρχίζει με την εμφάνιση της ίδιας της ζωής του. Το χρώμα χρησιμοποιήθηκε από τον άνθρωπο για να ζωγραφίσει τους τοίχους σπηλαίων δηλαδή τους τοίχους της πρώτης κατοικίας του και επίσης το πρόσωπο και το σώμα του, επίσης για να εκφοβίσει τους εχθρούς του, να εξευμενίσει τους θεούς να προσελκύσει το αντίθετο φύλο. Η σημασία του ήταν τόσο μεγάλη, ώστε ο τρόπος παρασκευής της βαφής αποτελούσε για πολλούς αιώνες ιερό μυστικό, που κατείχαν μόνο οι ιερείς και το μεταβίβαζαν στους επόμενους με ειδική τελετή (ΣΑΒΒΙΔΟΥ)

Το χρώμα σήμερα βρίσκεται παντού, στο περιβάλλον μας, στο ντύσιμο, στο φαγητό ακόμη χρησιμοποιείται σαν μέσο θεραπείας διαφόρων οργανικών προβλημάτων, στη διαφήμιση, στις επιχειρήσεις, στην ψυχολογία, στην ψυχαγωγία, στην αισθητική και τις τέχνες που είναι ο κύριος εκφραστής τους. Στις τέχνες όπως το θέατρο, η χρήση των χρωμάτων προκαλεί έντονα και ποικίλα συναισθήματα στον θεατή. Η ένταση των χρωμάτων, τόσο σε σχέση με τους χαρακτήρες της παράστασης όσο και στον περιβάλλοντα χώρο, ενισχύει σημαντικά την αίσθηση της παράστασης. Το χρώμα ενισχύει τον ρεαλισμό και εντείνει τον ηδονισμό της πλοκής. Συχνά κάθε σκηνικό, κάθε κουστούμι και κάθε δράση έχει το δικό της χρωματικό στυλ, ρυθμισμένο σύμφωνα με τις διαθέσεις και το πνεύμα του θέματος.

E.2 ΤΟ ΧΡΩΜΑ: ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ

Το χρώμα είναι η οπτική εντύπωση που προκαλείται από την άμεση ή έμμεση αντανάκλαση φυσικού ή τεχνητού φωτός πάνω σε επιφάνειες μη φωτεινών αντικειμένων. Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το χρώμα είναι η απόχρωση, ο τόνος και η ένταση. Η βάση είναι το φως. Κάθε αντικείμενο γίνεται ορατό από το φως που ανακλάται ή πέφτει πάνω σε αυτό. Δηλαδή μέσα από ένα πρίσμα αν περάσει φυσικό φως τότε απέναντι εμφανίζεται το χρωματικό φάσμα που με τη σειρά του αποτελείται σε σειρά από κόκκινο, πορτοκαλί, κίτρινο, πράσινο, μπλε, βιολετί.

Το μάτι ερεθίζεται από το φως και τις πληροφορίες που αυτό μεταφέρει από τα αντικείμενα που συναντά. Οι φωτεινές ακτίνες εισέρχονται στον οφθαλμό μέσω του κερατοειδή χιτώνα και στη συνέχεια μέσω της κόρης και του φακού. Οι φωτεινές ακτίνες εστιάζονται επάνω στον αμφιβληστροειδή, ο οποίος στη συνέχεια στέλνει το σήμα μέσω του οπτικού νεύρου στον εγκέφαλο. Ο άνθρωπος διαθέτει ένα τέλειο και σαφές σύστημα χρωματικής όρασης και αντίληψης. Όταν οι χρωματικές ανακαλύψεις της επιστήμης άρχισαν να ταξινομούνται και να εφαρμόζονται συστηματικά, το χρώμα έγινε κάτι το συνηθισμένο, το καθημερινό.

E.3 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Κόκκινο: εκφράζει τη σωματική δύναμη και αντοχή, την ενέργεια, την ανθρώπινη επιβίωση, τη συγκίνηση, την πρόκληση, την απαγόρευση, τον κίνδυνο, την επιθετικότητα. **Χαρακτηριστικά:** το δεύτερο σε λαμπρότητα από τα βασικά χρώματα. Πολλές φορές συνυφάινεται με τη βία και το πόλεμο.

Πορτοκαλί: το χρώμα αυτό επιδρά ανανεωτικά, δυναμικά, θετικά και χαρούμενα, εμπνέει και διεγείρει. **Χαρακτηριστικά:** θεωρείται ένα από τα πιο θερμά χρώματα. Τραβά την προσοχή εμπεριέχει το πάθος του κόκκινου που εξισορροπείται από το κίτρινο

Κίτρινο: είναι το χρώμα της αισιοδοξίας, της σιγουριάς της αυτοπεποίθησης, της δημιουργικότητας, της φιλικότητας. **Χαρακτηριστικά:** το πιο φωτεινό από τα βασικά χρώματα. Είναι ζωντανό χρώμα αλλά μπορεί να υποδηλώσει μίσος και αγωνία.

Έχει μεγάλη ποικιλία ερμηνειών και αντιπροσωπεύει πολλές συναισθηματικές καταστάσεις.

Πράσινο: είναι το χρώμα της ισορροπίας, το χρώμα ανάμεσα στο κίτρινο και το μπλε. Το πράσινο υποστηρίζει το νευρικό σύστημα και έχει ένα εξισορροπητικό αποτέλεσμα να μας ηρεμεί. **Χαρακτηριστικά:** θεωρείται γαλήνιο χρώμα με καταπραϊντικές ιδιότητες και δίνει αρμονία και σταθερότητα.

Μπλε: είναι το χρώμα που εκφράζει το νου, την εξυπνάδα, την εμπιστοσύνη, την ηρεμία, την ησυχία, τη λογική. **Χαρακτηριστικά:** είναι το τρίτο σε λαμπρότητα χρώμα από τα βασικά. Είναι το χρώμα που παραπέμπει στα μυστήρια και τη δύναμη του φυσικού κόσμου, το χρώμα του ωκεανού και του ουρανού.

E.4 ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Τα τέσσερα βασικά χρώματα στην καθαρή τους μορφή αν συνδυαστούν μπορούν να δώσουν έντονα χρωματικά ζεύγη: η αντίθεση του κόκκινου με το μπλε μοιάζει να συμβολίζει την πολικότητα του απόλυτου θερμού με το απόλυτα ψυχρό χρώμα. Παρόλο που τα χρώματα μοιάζουν να πλησιάζουν το ένα το άλλο, η αντίθεση αυτή είναι η πιο ισχυρή από αυτές των άλλων ζευγαριών. Το κόκκινο συμβολίζει το αρσενικό και την έντονη ενέργεια, ενώ το μπλε το θηλυκό και την βαθιά ηρεμία.

Στον συνδυασμό κίτρινου με κόκκινου λείπει η πολικότητα του θερμού με το ψυχρό, αλλά τονίζεται ο συναισθηματικός τόνος και των δυο χρωμάτων, μέσα από την αντίθετη φωτεινότητα τους. Το κίτρινο ηρεμεί σε αντίθεση με το κόκκινο που δημιουργεί ένταση. Τα χρώματα πράσινο και μπλε είναι υποχωρητικά και ήρεμα. Θυμίζουν το συνδυασμό της φύσης με τον ουρανό. Ο συνδυασμός του κίτρινου με το πράσινο δεν έχει πολικότητα είναι όπως το φως πάνω στα φυτά. Το συμπληρωματικό ζευγάρι που έχει τη μεγαλύτερη αντίθεση σε τόνο και απόχρωση είναι το κίτρινο με το μωβ. Αντίθετα ο συνδυασμός του πορτοκαλί με το μπλε παρουσιάζει λιγότερη αντίθεση ως προς τον τόνο.

Τέλος ο συνδυασμός του πράσινου με το κόκκινο παρουσιάζει αντίθεση μόνο στη χρωματική ποιότητα αφού ο τόνος των δυο χρωμάτων είναι σχεδόν ο ίδιος.

Επίσης πάνω στο χρωματικό κύκλο το ένα είναι απέναντι στο άλλο και άρα αλληλοσυμπληρώνονται.

Το κόκκινο και το πράσινο είναι χρώματα συνασμένα με την απαγόρευση και την αποδοχή. Το κόκκινο σαν χρώμα ανεβάζει τους παλμούς, αντιθέτως το πράσινο είναι ικανό να προκαλέσει γαλήνη και ηρεμία.

E.5 Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι μια έννοια όπως η καλλιτεχνική εικόνα μπορεί να έχει ξεκάθαρο και κατανοητό ορισμό. Η εικόνα θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι εκτίνεται στο άπειρο και οδηγεί στο απόλυτο. Ακόμα και η ιδέα της εικόνας δεν μπορεί να βρει έκφραση με λόγια. Βρίσκει όμως έκφραση στην τέχνη. Η εικόνα μπορεί να θεωρηθεί σαν ένα σύστημα μέσα στο οποίο μπορεί κανείς να κινηθεί αυθόρμητα και ελεύθερα.

Το βασικό στοιχείο της θεατρικής γλώσσας είναι η εικόνα. Η θεατρική εικόνα είναι αδιαίρετη και φευγαλέα, βασίζεται στη συνείδηση μας και στον αληθινό κόσμο, τον οποίο επιδιώκει να εκφράσει. Αν ο κόσμος είναι αινιγματικός θα είναι αινιγματική και η εικόνα..... δεν μπορεί να κατανοηθεί ολόκληρο το σύμπαν, η ποιοτική εικόνα όμως μπορεί να το εκφράσει ολόκληρο. Η εικόνα αποτελεί εντύπωση της αλήθειας, μια ματιά της αλήθειας μέσα στο σκοτάδι της τύφλωσης όλου του κόσμου.

Η διαφορά της θεατρική εικόνας από ένα πίνακα ζωγραφικής, μια φωτογραφία είναι ότι εμπεριέχει την κίνηση και μπορεί να συνοδεύεται από ήχο και μουσική. Το θέατρο βασίζεται στην επιλογή και στην οργάνωση της σύνθεσης. Ο σκηνοθέτης είναι αυτός που θα επιλέξει τα θέματα του και θα τα οργανώσει πάνω στη σκηνή. Η καθαρότητα της σκηνής και κάθε άλλη σκηνοθετική επινόηση και τεχνική θα ρυθμίσουν την εκφραστικότητα της παράστασης και θα καθορίσουν την συναισθηματική φόρτιση του θεατή.

E.6 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΧΡΩΜΑΤΟΣ

Η εμπειρία του χρώματος είναι ιδιαίτερη και μοναδική. Το χρώμα δίνει ζωντάνια στο κόσμο, βοηθά να γίνει αντιληπτός, κατανοητός και να κωδικοποιηθεί. Ο άνθρωπος διαθέτει ένα τέλειο και σαφές σύστημα χρωματικής όρασης και αντίληψης. Η χρωματική του όραση έχει παίξει σημαντικό ρόλο. Ενώ οι ανακαλύψεις της επιστήμης για το χρώμα άρχισαν να ταξινομούνται και να εφαρμόζονται συστηματικά. Ταυτόχρονα άρχισε να συνειδητοποιείται η αξία του. Σχεδόν τα πάντα γύρω από τον άνθρωπο, ήταν χρωματιστά και η ύπαρξη του χρώματος σήμαινε ζωή, ενώ η έλλειψη του αποδιοργάνωση.

Η ψυχολογία μελετά τη σχέση χρώματος και συναισθήματος. Τα χρώματα εκφράζουν υποκειμενικά συναισθήματα, μέσω συνειρμικών διεργασιών με ξεχασμένα κίνητρα ωθημένα στο υποσυνείδητο. Η μυϊκή δύναμη για παράδειγμα ή η κυκλοφορία του αίματος μπορούν να μεταβληθούν ανάλογα με την εικόνα που βλέπει κάποιος. Όπως έχει αποδειχθεί πειραματικά, η αίσθηση του θερμού ή του ψυχρού υπάρχει ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε θερμική μεταβολή του ανθρώπου. Τα θερμά χρώματα θεωρούνται δυναμικά και διεγείρουν, ενώ τα ψυχρά είναι ήρεμα και καταπραΰνουν. Επίσης τα θερμά μοιάζουν να διαστέλλονται, να απλώνουν και σαν αποτέλεσμα να καταλαμβάνουν μεγαλύτερη επιφάνεια από αυτή που πραγματικά έχουν, σε αντίθεση με τα ψυχρά που συστέλλονται. Κατά αντιστοιχία τα φωτεινά χρώματα εκφράζουν χαρά και ευχαρίστηση και τα σκιερά δυστυχία και δυσαρέσκεια.

Τα επηρεάζουν την ψυχολογία του ανθρώπου και κατά επέκταση την φυσική του κατάσταση. Ουσιαστικά δεν είναι το σώμα που "ζητά" τα χρώματα, αλλά ο νους. Οι γιατροί όπως και οι ψυχολόγοι συμφωνούν πως οτιδήποτε μπορεί να επηρεάσει την ψυχολογία και τον νου ενός ανθρώπου. Δεν είναι λίγα τα πειράματα που έχουν γίνει σχετικά με το τι επιρροή έχουν τα χρώματα στον άνθρωπο. Έχει παρατηρηθεί ότι οι άνθρωποι που περιβάλλονται συνέχεια από ζωντά και φωτεινά χρώματα χαίρουν καλύτερης ψυχικής ηρεμίας από εκείνους που περιβάλλονται από σκούρα και μουντά χρώματα.

Σίγουρα θα έχετε ακούσει για τη μέθοδο των παιδοψυχολόγων που δίνουν στα παιδιά να ζωγραφίσουν και στη συνέχεια μελετούν τα χρώματα που έχει επιλέξει το κάθε παιδί για να ζωγραφίσει. Τα χρώματα μπορούν λοιπόν να βοηθήσουν την ψυχολογική κατάσταση μας.

Ε.6.1 Πως χαρακτηρίζει τα παιδιά η ψυχολογία, βάση των χρωμάτων που προτιμούν ή που αποφεύγουν;

Οι επιλογές των χρωμάτων συνδέονται συνήθως με τα προσωπικά βιώματα του καθενός, την ψυχική και πνευματική του κατάσταση, με τα συναισθήματα της στιγμής της δημιουργίας και οπωσδήποτε με τις γνώσεις και τις εμπειρίες πάνω στο χρώμα. Αποφεύγεται ή προτιμάται η χρήση κάποιων χρωμάτων είτε από συνήθεια, είτε από φόβο του το άτομο να θεωρηθεί εκτός συρμού.

Κόκκινο: παιδιά που το προτιμούν χαρακτηρίζονται από ενεργητικότητα, αυθορμητισμό, διέγερση, επιθετικότητα δύναμη, κίνδυνο επαναστατικότητα, παιδιά που το αποφεύγουν χαρακτηρίζονται από φοβία .

Κίτρινο: παιδιά που το προτιμούν χαρακτηρίζονται από ζωντάνια, ευτυχία, περιέργεια πρόοδο, επικοινωνία, παιδιά που το αποφεύγουν χαρακτηρίζονται από απογοήτευση, αδιαφορία για τη γνώση.

Πορτοκαλί: παιδιά που το προτιμούν χαρακτηρίζονται από άνεση, απόλαυση, κοινωνικότητα ανεξαρτησία, παιδιά που το αποφεύγουν χαρακτηρίζονται από ανεκτικότητα καταπίεση.

Πράσινο: παιδιά που το προτιμούν χαρακτηρίζονται από ειρηνικότητα, ελπίδα θαλπωρή, αρμονία και γαλουχία, παιδιά που το αποφεύγουν χαρακτηρίζονται από εσωστρέφεια .

Μπλε: παιδιά που το προτιμούν χαρακτηρίζονται από ψυχραιμία, ονειροπόληση, ειρήνη, λογική, αλήθεια, παιδιά που το αποφεύγουν χαρακτηρίζονται από πειθαρχία .

Μοβ: παιδιά που το προτιμούν χαρακτηρίζονται από πνευματικότητα, μυστήριο ηθική, παιδιά που το αποφεύγουν χαρακτηρίζονται από σοβαρότητα και από απουσία ονείρων.

E.7 ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΣΤΟ ΜΑΚΙΓΙΑΖ

Γνώση του χρώματος σημαίνει γνώση των δυνατοτήτων των χρωμάτων και των αντιδράσεων τους, όταν αυτά αναμειχθούν ή αντιπαρατεθούν. Κάθε χρώμα έχει τη δική του ταυτότητα, όμως δεν μπορεί κανείς να αντιληφθεί και να το χαρακτηρίσει όταν προβάλλετε μόνο του, παρά μόνον σε συσχετισμό με άλλα χρώματα. Το χρώμα είναι γνωστό ότι συνδέεται με το ένστικτο το συναίσθημα και την διαίσθηση, όμως παράλληλα η χρήση του μπορεί να διδαχθεί. Τα χρώματα αλληλοεπηρεάζονται υπακούνε στους νόμους της ήρεμης αρμονίας και της έντασης, της έκρηξης που είναι κυρίαρχες αντιδράσεις κάθε έργου κάθε δημιουργίας και αυτής της ίδιας της ζωής. Στη φύση η τοποθεσία των χρωμάτων δεν δημιουργεί ποτέ αρνητικά συναισθήματα ή αντιπάθεια τα πάντα είναι ωραία γιατί συνδυάζονται τέλεια απόλυτα δημιουργώντας συνθέσεις ήρεμες και γαλήνιες ή δυνατές και εκρηκτικές. Η φύση λοιπόν δίνει, προσφέρει άπειρους συνδυασμούς χρωμάτων που σαφώς δεν πρέπει να αγνοούνται. **Ψυχολογία του μακιγιάζ-Γνώσεις μακιγιέρ:** Η μακιγιέζ που ξέρει το επάγγελμα του και γνωρίζει την ψυχολογία των παιδιών τα οποία μακιγιάρει μπορεί να βοηθήσει θετικά στο αποτέλεσμα που πρέπει να δοθεί σε μια παράσταση. Το μακιγιάζ που θα γίνει θα πρέπει να προβάλλει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το ρόλο που υποδύεται ένα παιδί σε μια παράσταση και φυσικά με την βοήθεια των κουστουμιών για να είναι πιο κατανοητός στους θεατές οι οποίοι παρακολουθούν την παράσταση. Θα πρέπει να γνωρίζει κάποια σημαντικά πράγματα γύρω από την ψυχολογία των παιδιών για ποια χρώματα προτιμούν να βλέπουν και ποια όχι. Στα παιδιά αρέσει να βλέπουν φωτεινά και έντονα χρώματα όπως γαλάζιο, κίτρινο, πράσινο, ροζ ενώ υπάρχει φόβος στα πιο σκούρα χρώματα, για αυτό η μακιγιέζ θα πρέπει να χρησιμοποιεί φωτεινά χρώματα ώστε οι μικροί θεατές που παρακολουθούν μια παράσταση στην οποία οι ηθοποιοί είναι παιδάκια της ίδιας ηλικίας, έτσι και το μακιγιάζ θα πρέπει να παραπέμπει έτσι ακριβώς όπως υπάρχει στην φαντασία των παιδιών, π.χ το μακιγιάζ της νεράιδας θα πρέπει να περιλαμβάνει χρώματα όπως το ροζ και το κίτρινο(έτσι όπως φαίνετε από το βλέμμα ενός μικρού κοριτσιού, και το μακιγιάζ για ένα ξωτικό θα πρέπει να έχει χρώματα όπως το πράσινο και το μπλε έτσι όπως το βλέπει και υπάρχει στη φαντασία ενός μικρού αγοριού.

Δεν θα πρέπει να το μακιγιάζ να είναι πολύ ακραίο γιατί έτσι θα υπάρξει σύγχυση στη δεδομένη σκέψη για το πώς είναι οι ήρωες των μικρών παιδιών.

Z. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΜΑΚΙΓΙΑΖ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Z.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΙΓΙΑΖ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

Το Μακιγιάζ Θεάτρου Σκηνής αποτελεί έναν εξειδικευμένο τομέα του μακιγιάζ. Κάθε θεατρική ή χορευτική παράσταση και κάθε κινηματογραφική ή τηλεοπτική ταινία, στηρίζεται σε χαρακτήρες οι οποίοι με το μακιγιάζ και το κουστούμι ολοκληρώνονται και παρουσιάζουν αποτελεσματικά το ρόλο τους. Η αισθητική μεταμόρφωση των ηθοποιών είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι της καλλιτεχνικής δημιουργίας στις παραστατικές και οπτικοακουστικές τέχνες.

Ο όρος μακιγιάζ είναι ξενόγλωσσος και η αντίστοιχη ελληνική λέξη είναι ψιμυθίωση (από το ρήμα ψιμυθίου, ουσιαστικό: ψιμύθιο: ανθρακικός μόλυβδος: σκόνη που χρησιμοποιείται για τη λεύκανση της επιδερμίδας του προσώπου με σκοπό τον καλλωπισμό του). Το μακιγιάζ είναι μια ειδική αισθητική τέχνη κατά την οποία, με τη χρήση διαφόρων κοσμητικών προϊόντων μεταμορφώνουμε μεταβάλλουμε ή αλλοιώνουμε την όψη του προσώπου ή και του σώματος. Είναι ικανότητα προβάλλουμε τα χαρακτηριστικά και πολλές φορές καλύπτουμε ατέλειες κάνοντας τα πιο όμορφα. Το μακιγιάζ σε μια παράσταση έχει μεγάλη σημασία γιατί εκφράζει τον χαρακτήρα που θέλουμε να δώσουμε στην παράσταση, τα συναισθήματα του ήρωα που υποδύεται ο ηθοποιός. Αρκετές φορές οι ηθοποιοί βάφουν όλο το σώμα οπότε εκεί μιλάμε για το body painting . Στο body painting μπορούμε να δημιουργήσουμε υπαρκτά ή και φανταστικά πρόσωπα, να αποτυπώσουμε αφηρημένα σχέδια ακόμα και στοιχεία της φύσης, όπως το νερό, τη φωτιά, τον άνεμο.

Z.2 ΜΑΚΙΓΙΑΖ ΣΚΗΝΗΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Το μακιγιάζ είναι κάτι που συναρπάζει τα παιδιά σαν παιχνίδι. Συχνά τα παιδιά βάζονται κρυφά αλλά σε μια παράσταση το μακιγιάζ νομιμοποιείται καθώς η χρήση του είναι αιτιολογημένη για διάφορους λόγους: το μακιγιάζ συμπληρώνει το κουστούμι στο έργο της μεταμφίεσης του παιδιού στο πρόσωπο του ρόλου. Εξάλλου, η χρήση των προβολέων κάνει απαραίτητο το μακιγιάζ, γιατί το έντονο φως κάνει το πρόσωπο να φαίνεται χλωμό. Τα παιδιά μαθαίνουν πως μπορείς να φωτίσεις ή να σκιάσεις το πρόσωπο να δώσεις έμφαση σε κάποια χαρακτηριστικά και να κρύψεις κάποια χαρακτηριστικά και να κρύψεις κάποια άλλα ακόμα και να γίνεις κάποιος άλλος χάρη στο μακιγιάζ και πάντα ανάλογα με τη προσωπικότητα του ήρωα. Από τα πολύ παλιά χρόνια ήταν γνωστή η χρήση του μακιγιάζ στο θέατρο. Το χρησιμοποιούσαν όλοι όσοι δεν φορούσαν προσωπεία αφού με το μακιγιάζ άλλαζαν όψη στα πρόσωπα τους. Τέτοιο ήταν το επίχρυσο πρόσωπο του θεού στο λειτουργικό δράμα ή το περίτεχνο μακιγιάζ των ηθοποιών στο ιαπωνικό καμπούκι. Πριν την εισαγωγή των σύγχρονων καλλυντικών όλα τα μακιγιάζ ήταν κατά βάση σκόνες αναμειγμένες με κάποια λιπαρή ουσία ή υγρό συχνά βλαβερά για το δέρμα κυρίως όταν περιείχαν λευκό μόλυβδο. Στο σύγχρονο θέατρο το μακιγιάζ δεν χρησιμοποιείται πια μόνο για τον απλό καλλωπισμό τονίζοντας βασικά χαρακτηριστικά του προσώπου αλλά μπορεί ακόμη και να μεταμορφώνει με διάφορους τρόπους.

Το μακιγιάζ είναι ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες της παράστασης. Μαζί με τους μορφασμούς και την έκφραση του προσώπου μπορεί να δημιουργήσει ένα ιδανικό χαρακτήρα. Στα παιδιά αρέσει να μακιγιάρονται μόνο τους ή μεταξύ τους. Τους αρέσει να μακιγιάρονται μόνο τους ή μεταξύ τους. Τους αρέσει να τονίζουν τα χαρακτηριστικά και να αποτυπώνουν στα πρόσωπα τα δικά τους ή των φίλων τους όλη τη δημιουργικότητα τους. Εφόσον τους αρέσει να μακιγιάρονται, τους αρέσει επίσης τους αρέσει να τους μακιγιάρει ένας ενήλικας. Με αυτόν τον τρόπο αισθάνονται περισσότερο σπουδαίοι, όπως ακριβώς και το πρόσωπο που υποδύονται, επειδή ο ενήλικας αφιερώνει σε αυτούς τόσο χρόνο σαν να επρόκειτο για πραγματικό ηθοποιό.

Σε ένα παιδικό πρόσωπο είναι σημαντικό η εφαρμογή του μακιγιάζ να γίνεται με μεγάλη ταχύτητα μια και είναι πολύ δύσκολο να κρατήσουμε ένα παιδί ακίνητο στην πολυθρόνα για πολύ ώρα. Ακόμη όταν υπάρχουν παιδιά τα οποία θα πρέπει να μακιγιαριστούν θα μείνουν τελευταία γιατί διαφορετικά είναι πολύ πιθανόν μέχρι την ώρα της παράστασης να μην υπάρχει καθόλου μακιγιάζ στο πρόσωπό τους (ΠΕΠΑ 2002)

Z.3 ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΚΙΓΙΑΖ

Σε ένα να μακιγιάζ είναι σημαντικό να συζητηθεί με τα παιδιά για το πώς πρέπει να είναι το πρόσωπο και τι θα αποπνέει στους θεατές σαν εικόνα. Επίσης συζητείται το ενδεχόμενο για το πιθανό μακιγιάζ που θα έχουν και πως θα υποδυθούν το ρόλο τους χρησιμοποιώντας διαφορετικό μακιγιάζ. Πρέπει να συμφωνήσουν από κοινού με αυτό τον τρόπο όλοι οι μαθητές που ασχολούνται με όλα τα πρόσωπα του έργου. Προτού καταλήξουν στο οριστικό μακιγιάζ πρέπει να το δοκιμάσουν πολλές φορές μέχρι να σιγουρευτούν ότι το αποτέλεσμα είναι το επιθυμητό για αυτούς. Μπορούν να γίνουν πρόβες με διάφορα παιδιά την ίδια στιγμή. Κάθε παιδί θα φωτογραφηθεί για να γίνουν συγκρίσεις και να βελτιωθούν τα αποτελέσματα. Καλό είναι καλλυντικά και τα προϊόντα του μακιγιάζ να φυλάσσονται σε μέρος που δεν επηρεάζονται από τις αλλαγές της θερμοκρασίας για να μη χαλάσουν αφού όταν ανεβαίνει η θερμοκρασία δωματίου μπορούν να λιώσουν ενώ με το υπερβολικό κρύο γίνονται πιο σκληρά και δύσκολα στη χρήση.

Αρχίστε το μακιγιάζ με μια καλή υδατική κρέμα ειδικά όταν μακιγιαρέτε ένα παιδικό πρόσωπο για να το προστατέψετε από τα καλλυντικά που περιέχουν χρώματα. Τα υδατοδιαλυτά χρώματα απλώνονται σε καθαρό και στεγνό πρόσωπο. Δεν χρειάζεται να βάλουμε υδατική κρέμα. Τα παιδάκια συνήθως βρίσκονται σε εγρήγορση και είναι δύσκολο να μείνουν ακίνητα για πολύ ώρα για αυτό το λόγο το μακιγιάζ θα πρέπει να είναι σύντομο χωρίς να ταλαιπωρείτε το παιδάκι, ακόμη θα μπορούσε να επιλεγθούν τα παιδάκια τα οποία μπορούν να μείνουν ακίνητα για πολύ ώρα εάν χρειάζεται να γίνει κάποιο πιο πολύπλοκο μακιγιάζ.

Καλό είναι για να αφαιρεθεί το μακιγιάζ μετά το τέλος της παράστασης καλό είναι να έχουν μαζί τους υγρά μαντιλάκια για τα μωρά ή μπορεί να ζητηθεί από κάθε παιδί να έχει το δικό του νεσεσέρ με το δικό του γαλάκτωμα και τη τονωτική λοσιόν για την αφαίρεση του μακιγιάζ που μπορεί να έχει ετοιμάσει από το σπίτι. Είναι σημαντικό να δώσει προτεραιότητα στην προσωπική υγιεινή του πριν ξεκινήσει η παράσταση(χέρια, πρόσωπο....).Όπως σε κάθε δραστηριότητα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα διάφορα υλικά που χρησιμοποιούνται όπως οι βάσεις για το μακιγιάζ ή οι σκιές σε αυτήν την περίπτωση. Είναι σημαντικό να μην μπερδευτούν τα χρώματα με τους τύπους δέρματος των παιδιών.

Επομένως θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ειδικά βουρτσάκια και διαφορετικά βαμβάκια για κάθε μπογιά και για κάθε παιδί. Πρέπει πάντα να γίνεται προσπάθεια να αποφεύγονται πιθανές μολύνσεις και να βελτιώνονται οι συνθήκες υγιεινής. Τα παιδιά θα ενημερωθούν καλύτερα αν δουν κάποιο βίντεο ή διαβάσουν οδηγίες όπου αναλύεται η διαδικασία ενός επαγγελματικού μακιγιάζ με αυτόν τον τρόπο θα δουν ένα πιο αξιόπιστο αποτέλεσμα πριν τη δική τους προσπάθεια.

2.4 ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΣΩΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΩΝ

Αν χρησιμοποιείτε λογικά και τακτικά τα καλλυντικά σας θα κρατήσουν πολύ καιρό. Αν τα χρησιμοποιείτε απρόσεκτα και απρογραμμάτιστα, μπορεί το δέρμα στο οποίο τα εφαρμόζετε να ερεθιστεί ή να μολυνθεί από τα βακτηρίδια που θα δημιουργηθούν ακόμη και μέσα στο καλύτερο προϊόν. Πάντα ελέγχετε το μοντέλο σας για τυχόν δερματικές παθήσεις. Το υδατοδιαλυτό καλυπτικό προσώπου που χρησιμοποιούμε να είναι μη τοξικό. Αν υπάρχει αμφιβολία καλό θα είναι να ελέγξετε το προϊόν στο μέσα μέρος του καρπού για δείτε αν δημιουργηθεί ερεθισμός. Τα τυποποιημένα καλλυντικά διαρκούν πολύ αρκεί να τα προσέχετε, τα καλλυντικά που βασίζονται σε λιπαρές ουσίες (κρέμες, μικ-απ, σκιές ματιών, ρουζ για τα μάγουλα, και τα χείλια) είναι ευαίσθητα στη μόλυνση όταν μένουν ανοιχτά και όταν χρησιμοποιούνται με βρώμικα δάκτυλα.

Τα καλλυντικά με βάση τη σκόνη ή το οινόπνευμα, είναι πολύ ανθεκτικά. Όταν ένα προϊόν αρχίζει να αλλοιώνεται, να αποχρωματίζεται, να στεγνώνει και να σκληραίνει θα πρέπει να το αντικαταστήσετε. Οι οδηγίες που ακολουθούν δείχνουν πώς να χρησιμοποιείται σωστά τα καλλυντικά σας:

- Η θερμότητα, το φως και η υγρασία βλάπτουν γενικά τα καλλυντικά, φυλάξτε τα σε δροσερό μέρος.
- Όλα τα καλλυντικά υπόκεινται σε οξείδωση (μόλυνση από την επαφή με το οξυγόνο του αέρα). Βέβαια όσο περιέχουν συντηρητικά κινδυνεύουν λιγότερο. Τα καλλυντικά σε βάζα είναι πιο ευαίσθητα από αυτά που μπαίνουν σε σωληνάρια, μετά τη χρήση το καπάκι πρέπει να τοποθετούνται προσεκτικά για να εμποδίζουν τον αέρα, τη σκόνη και τα βακτηρίδια να εισχωρήσουν στο προϊόν.
- Τα μεικ-απ σε μορφή κρέμας καλύτερα να τα αλείφετε με καθαρά δάκτυλα, αν το προϊόν το χρησιμοποιείτε για περισσότερα από ένα άτομα καλό είναι να χρησιμοποιείτε σφουγγαράκια μιας χρήσης για κάθε άτομο ξεχωριστά.

Z.5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ

- Μελέτη και χρήση διαφόρων ειδών μακιγιάζ
- Μελέτη και πειραματισμός με διάφορους παράγοντες και απόδοση του χαρακτήρα των διαφορετικών προσώπων
- Σύγκριση διαφορετικών επιδερμίδων και τόνων μακιγιάζ
- Εξάσκηση και ενίσχυση της αφής χρησιμοποιώντας διάφορες τεχνικές
- Ανακάλυψη νέων αισθήσεων τόσο όταν μακιγιάρεις όσο κι όταν μακιγιάρεσαι
- Μελέτη των διαφόρων οργάνων, που είναι απαραίτητα για κάθε συγκεκριμένο μακιγιάζ: μολύβι, βουρτσάκι, πινέλο
- Βελτίωση της έκφρασης του προσώπου των ηθοποιών και εξάσκηση της φωνής.
- Πρακτική συγκεκριμένων ασκήσεων για τη βελτίωση εκφράσεων του προσώπου όπως είναι το χαμόγελο, το χασμουρητό και το γέλιο οι μορφασμοί και οι κινήσεις των διάφορων μυών του προσώπου
- Εξάσκηση της έκφρασης του σώματος

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το θεατρικό μακιγιάζ το οποίο διακρίνεται σε πολλά είδη είναι ένας σημαντικός παράγοντας σε μια παράσταση, όπως επίσης είναι σημαντικό το μακιγιάζ σε μια παράσταση στην οποία συμμετέχουν μικρά παιδιά είτε αυτά ενεργούν σαν ηθοποιοί είτε απολαμβάνουν τη μαγεία μιας παράστασης σαν θεατές. Στην Αρχαία Ελλάδα οι άνθρωποι θεωρούσαν το μακιγιάζ του προσώπου υπέρτατο αγαθό και είδος πολυτελείας για αυτό και χρησιμοποιούσαν διάφορα υλικά όπως ορυκτά τα οποία τα προμηθεύονταν από τη γη, χωρίς όμως να σκεφτούν ότι αυτά τα προϊόντα ήταν βλαβερά για το δέρμα. Τα παιδιά στην Αρχαία Ελλάδα έπαιζαν θέατρο στις αυλές των σπιτιών τους με θεατές τους γονείς. Από εκείνα τα χρόνια το θέατρο πέρασε από διάφορες μεταβατικές περιόδους από το 1900, όπως ο Διαφωτισμός, οι μετά εμφύλιες περίοδοι, για να φτάσει στο σύγχρονο θέατρο για παιδιά.

Στα σημερινά χρόνια το θέατρο λειτουργεί ως εκπαιδευτικό εργαλείο μάθησης και προσφοράς τόσο για τους ενήλικες όσο και για τα μικρά παιδιά. Τα παιδιά δέχονται τις γνώσεις σχετικά με το θέατρο από το σχολείο μέσα από βιβλία από τα οποία μαθαίνουν να εκφράζονται, να καλλιεργούν τη σκέψη τους και να περιβάλλονται από συναισθήματα, μέσα από διάφορες παραστάσεις στις οποίες επισκέπτονται με το σχολείο σε κάποιο μεγάλο θέατρο της πόλης ή σε παραστάσεις στις οποίες διοργανώνει το σχολείο στις οποίες είναι τα ενεργά άτομα της παράστασης, μαθαίνουν να εκφράζονται με κινήσεις με ήχους. Στις σχολικές παραστάσεις σημαντικό ρόλο παίζει ο εκπαιδευτικός ο οποίος βοηθά τα παιδιά να καλλιεργήσουν την αισθητική τους αντίληψη για το θέατρο και είναι αυτός που ενθαρρύνει τα παιδιά για να συμμετέχουν σε μια παράσταση και τέλος να τα επιβραβεύσει για το αποτέλεσμα.

Στη συνέχεια μια άλλη μορφή μάθησης για το θέατρο, είναι το θεατρικό παιχνίδι μέσα από το οποίο τα παιδιά βελτιώνουν τις εκφραστικές τους δυνατότητες αποδεσμεύουν τα συναισθήματα τους και τη φαντασία τους και όλα αυτά με τη βοήθεια του εμπυχωτή που υπάρχει στην ομάδα του οποίου ο ρόλος είναι να επιβραβεύει ή να αποδοκιμάζει, να επικροτεί ή να διορθώνει την αυθόρμητη ενέργεια τους. Μέσα από το θεατρικό παιχνίδι επιδιώκεται η ανάπτυξη της προσωπικότητας και ο αλληλοσεβασμός μεταξύ των ατόμων.

Στο θέατρο διακρίνεται ο όρος θέατρο για παιδιά και το παιδικό θέατρο στα οποία υπάρχει μεταξύ τους μια διαφορά, η οποία στο πρώτο η θεματογραφία που υπάρχει μπορεί να παρακολουθηθεί και από ενήλικες ενώ στο άλλο τα ίδια τα παιδιά επιλέγουν την παράσταση στην οποία θα συμμετέχουν ως ανήλικοι θεατές. Τα παιδιά από μόνα τους είναι ευαίσθητοι, αγνοί θεατές οι οποίοι έχουν την ανάγκη να κατανοήσουν και να σχηματίσουν μια πλήρη εικόνα για αυτό που βλέπουν και παρακολουθούν. Ο ανήλικος θεατής μετέχοντας στη θεατρική παράσταση αποκτά πολιτιστική συνείδηση και γνώση των συνθηκών που καθορίζουν την ψυχολογία και τη συμπεριφορά των ατόμων μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Η συμμετοχή του παιδικού κοινού σε μια θεατρική παράσταση είναι αδιαμφισβήτητα τόσο συναρπαστικό όσο και πολυσύνθετο γεγονός.

Μέσα από μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε, σε παραστάσεις οι οποίες δόθηκαν σε θέατρα της βορείου Ελλάδος, στα πλαίσια προετοιμασίας για τη σύνταξη της εργασίας διαπιστώθηκε ότι σε μια παράσταση για παιδιά είναι αρκετοί οι παράγοντες που παίζουν σημαντικό ρόλο για να επιτευχθεί η επιτυχία της, παράγοντες οι οποίοι έχουν να κάνουν με την ηλικία των θεατών και με το περιεχόμενο της παράστασης. Επίσης διαπιστώθηκε ότι σημαντικό ρόλο στην εξοικείωση των μικρών παιδιών με το θέατρο, παίζουν και οι γονείς οι οποίοι είναι ενημερωμένοι για το περιεχόμενο της παράστασης που θα παρακολουθήσουν τα παιδιά τους και αν αυτή θα τους περάσει κάποιο μήνυμα που θα τα κάνει χαρούμενα.

Στη συνέχεια το πιο σημαντικό πράγμα που διαπιστώθηκε σχετικά με τις παραστάσεις που παρακολουθούν παιδιά, είναι το χρώμα, το οποίο διεγείρει το μάτι του θεατή παρατηρώντας το σε διάφορα σημεία μέσα στην αίθουσα την ώρα της παράστασης, στα κουστούμια, στο μακιγιάζ, στα φώτα. Χρώματα τα οποία περιλαμβάνονται από χαρακτηριστικά και έχουν τη δυνατότητα να επιδρούν είτε θετικά είτε αρνητικά στη ψυχολογία των παιδιών, τα οποία φορτίζονται συναισθηματικά από τη δύναμη της εικόνας. Το συμπέρασμα που βγήκε από την εκφραστικότητα της παράστασης είναι ότι το μακιγιάζ είναι αυτό που δίνει "σάρκα και οστά" στο χαρακτήρα ενός ρόλου, με τη βοήθεια πάντα της μακιγιέζ, η οποία με της γνώσεις της γύρω από την ψυχολογία των παιδιών για τα χρώματα που προτιμούν ή που αποφεύγουν δίνει στο πρόσωπο του παιδιού ηθοποιού τη μορφή που πρέπει σύμφωνα με το ρόλο, ώστε να αντιλαμβάνονται οι μικροί θεατές την εικόνα που βλέπουν.

Δυστυχώς δεν έγινε δεκτή η πρόταση σε νηπιαγωγεία και παιδικούς σταθμούς για την πραγματοποίηση προσωπικής εθελοντικής δουλειάς σχετικά με το παιδικό μακιγιάζ για παραστάσεις λόγω γραφειοκρατικών δυσκολιών που επικρατούν στη χώρα μας.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

j47-462590 fotosearch.com

g70-270933 fotosearch.com

FOTORESEARCH

g92-429220 fotosearch.com

1310658 www.fotosearch.com

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Οι μικροί θεατρίνοι» Μαρία Διαμαντοπούλου Νηπιαγωγός Εκδόσεις Χατζηλάκος Τεύχος 1
2. «Οι μικροί θεατρίνοι» Μαρία Διαμαντοπούλου Νηπιαγωγός Εκδόσεις Χατζηλάκος Τεύχος 5
3. «Το παιδικό θέατρο σήμερα» Λάκης Κουρέτζης Εκδόσεις Καστανιώτη 1991
4. «Θέατρο για παιδικό και νεανικό κοινό» Θόδωρος Γραμματάς Εκδόσεις Τυπωθήτω 1996
5. «Θέατρο για την παιδική και νεανική ηλικία» Roger Deldime Εκδόσεις Τυπωθήτω 1996
6. «Θέατρο για παιδιά 2» Ελληνικό Κέντρο Θεάτρου για παιδιά και τους νέους ΑΘΗΝΑ 2002
7. «Οδηγός για σχολικές παραστάσεις» Βασιλείου Ρώτα Εκδόσεις Μπούρας
8. «Θέατρο με παιδιά- Φώτα Παρακαλώ» Ολυμπία Μπασκλαβάνη, Ανέτα Παπαθανασίου, Αργυρώ Λιτσαρδάκη Εκδόσεις Κέδρος
9. «Το θέατρο και τα παιδιά» Εκδόσεις Βασιλείου
10. «Σκηνογραφία και μακιγιάζ» Εκδόσεις Ντουντούμη Monica Martin Isabella Saul
11. «Θεατρική Αγωγή» Βιβλίο Δημοτική Αγωγή Ε΄ Τάξης Δημοτικού
12. Εγκυκλοπαίδεια Υδρόγειος Τόμος Ζ΄ Σελίδα 100 Εκδόσεις Δομική
13. «Ένας πρακτικός οδηγός» Θέατρο για παιδιά Ελληνικό Κέντρο για το παιδί και τα νιάτα Γ΄ Έκδοση ΑΘΗΝΑ 1999
14. «Παιδαγωγικά προγράμματα στα σχολεία για εκπαιδευτικούς, ηθοποιούς, θεατρολόγους και παιδαγωγούς εμπυχωτές» Εκδόσεις Μεταίχμιο
15. «Θέατρο και παιδεία» Θοδωρής Γραμματάς Εκδόσεις από το συγκρότημα των εκδόσεων Τελέθριον ΑΘΗΝΑ 1997
16. «A complete guide to face painting» Alex Morton and Sian Ellis Thomas Sunburst books London 1996 (φωτογραφικό υλικό)
17. «Ψιμυθίωση στο θέατρο» Θεατρικό μακιγιάζ Πέππα Μαρία Θεσ/νίκη 2002
18. «Χρώμα και μακιγιάζ» Άννα Σαββίδου

19. www.baby.gr
20. www.e.mythos.gr
21. www.Keith.gr
22. www.iate.gr
23. [www.active health.gr](http://www.activehealth.gr)
24. www.google.gr
25. www.theatromathia.gr
26. www.courses.arch.ntua.gr
27. www.fotosearch/kidsfacepainting.com
28. www.fotosearch/ancienttheatre.com
29. www.fotosearch/kidsact.com
30. www.facepaintingdesign.co.uk
31. www.fotosearch/acting.com
32. www.11dim-evosm.thess.sch.gr